

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

PŘÍPRAVA PRŮMYSLOVÉ ZÓNY KLÁŠTEREC N. O.

MOŽNOSTI DOTACE Z FONDŮ EU

PREPARING OF INDUSTRIAL PARK KLÁŠTEREC N. O.

GRANT POSSIBILITIES FROM EU FUNDS

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY U LIBERCI

3146069361

DP – PE – KPE – 2003 37

MARTINA PODZEMSKÁ

Vedoucí práce: RNDr. Zbyněk Ryšlavý, CSc., Katedra podnikové ekonomiky

Konzultant: Ing. Kateřina Mazánková, Městský úřad v Klášterci nad Ohří

Počet stran: 73

Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 23. května 2003

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra podnikové ekonomiky

Akademický rok: 2002/03

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro **Martinu Podzemskou**

program č. 6208 M Ekonomika a management
obor č. 6208 T Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 111 / 1998 Sb. o vysokých školách a navazujících předpisů určuje tuto diplomovou práci:

Název tématu: **Příprava průmyslové zóny Klášterec n. O. Možnosti dotace z fondů EU**

Pokyny pro vypracování:

1. Vypracovat stručnou informativní rešerší týkající se možností získávání příspěvků z fondů EU
2. Charakterizovat základní pravidla, jimiž se řídí financování z fondů EU a jejich vztah k životnímu prostředí
3. Proces přípravy projektů ucházejících se o příspěvek v ČR, problematika životního prostředí v tomto procesu
4. Připravit dílčí podklady pro průmyslovou zónu Klášterec nad Ohří – studie proveditelnosti

Rozsah grafických prací:

50 - 60 stran textu + nutné přílohy

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

KOČÍKOVÁ, P.: *Evropská unie a životní prostředí*. Praha: Montanex, 1999

Programy pomoci ES Phare, ISPA, SAPARD, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, 2001

Overview of the Phare Programme and the New Pre -Accession Funds, 2000

Project preparation in NUTS II Programme - výstupy z projektu PHARE
internetové stránky EU

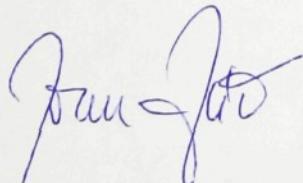
Vedoucí diplomové práce: RNDr. Zbyněk Ryšlavý, CSc.

Konzultant: Ing. Kateřina Mazánková, vedoucí odboru rozvoje a investic Městský úřad
Klášterec nad Ohří

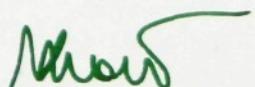
Termín zadání diplomové práce: 31.10.2002

Termín odevzdání diplomové práce: 23.5.2003

L.S.

doc. Ing. Ivan Jác, CSc.
vedoucí katedry

doc. Ing. Jiří Kraft, CSc.
děkan Hospodářské fakulty

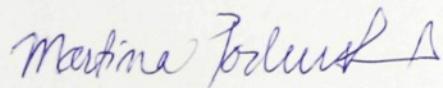
Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího a konzultanta. Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském, zejména §60 (školní dílo) a §35 (o nevýdělečném užití díla k vnitřní potřebě školy).

Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé práce a prohlašuji, že souhlasím s případným užitím mé práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užití své diplomní práce či poskytnutí licence k jejímu užití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do její skutečné výše).

Po pěti letech si mohu tuto práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena, a tím výše uvedená omezení vůči mé osobně končí.

V Liberci dne 15. května 2003

Resumé

Tato diplomová práce je zaměřena zejména na regionální politiku a na politiku životního prostředí Evropského společenství. Zabývá se způsoby financování z fondů Evropské unie, charakterizuje jednotlivé druhy pomoci členským i kandidátským států v rámci regionální politiky. Jsou zde shrnuta pravidla, kterými je nutné se řídit v procesu poskytování finanční pomoci. Vybrané kapitoly obsahují základní informace o životním prostředí týkající se dané problematiky. Na konkrétním příkladě průmyslové zóny v Klášterci nad Ohří jsou zpracovány základní body z kapitoly o životním prostředí, která je součástí studie proveditelnosti. Hlavní součástí kapitoly o životním prostředí je zmapování potenciálních pozitivních a negativních vlivů, které může plánovaný záměr způsobit.

Summary

This diploma dissertation is focused especially on the regional and environmental policy of the European Community. It deals with the methods of financing from the European Union funds, characterises several types of a support for the EU states and candidate states within the regional policy. The dissertation also resumes the rules of the financial support administration. Chosen chapters include a basic information about an environment refers to the problems. The essential parts of the chapter about the environment (the chapter is the part of a feasibility study) are executed basing on the concrete example of an industrial park in Klášterec nad Ohří. The charting of possible positive and negative effects, which planned object could cause, is the main part of this chapter.

Obsah

Prohlášení	4
Resumé	5
Obsah	6
Seznam použitých zkratek	8
 <i>Teoretická část</i>	
Úvod	11
1. Regionální politika	12
2. Podpora členských států Evropské unie	13
2.1 Strukturální fondy	13
2.2 Kohezní fond	16
3. Podpora kandidátských zemí	17
3.1 Phare	19
3.1.1 Národní program Phare	21
3.1.2 Programy přeshraniční spolupráce	23
3.1.3 Mnohonárodní programy	23
3.2 ISPA	24
3.3 SAPARD	25
3.4 Komunitární programy	27
3.5 Komunitární agentury	29
3.5.1 Evropská agentura životního prostředí	29
4. Granty a výběrová řízení	30
4.1 Grant	30
4.2 Výběrové řízení	31
5. Pravidla z fondů předvstupní pomoci EU	32

6. Životní prostředí	37
7. Projekty	39
7.1 Zpracování programových dokumentů	39
7.2 Příprava projektů z pohledu EU	41
7.3 Implementační agentury v ČR	42
7.4 Nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS)	43
7.5 Tvorba projektu	44
7.6 Proces přípravy projektů ucházející se o příspěvek v České republice	46
7.6.1 Hodnocení dopadu projektu na životní prostředí	49
7.6.2 Studie proveditelnosti	50
<i>Praktická část</i>	
8. Průmyslová zóna v Klášterci nad Ohří	52
8.1 Klášterec nad Ohří	52
8.2 Průmyslová výroba v Klášterci nad Ohří	53
8.3 Vernéřov	54
8.4 Historie průmyslové zóny	54
8.5 Průmyslové zóny na severu Čech	57
9. Možnost získání grantu z fondů EU pro IP Verne	58
10. Kapitola 11. studie proveditelnosti	59
10.1 Pozitivní a negativní vlivy výstavby II. etapy průmyslové zóny	59
10.2 Zmírňující opatření	65
10.3 SWOT analýza výstavby II. etapy průmyslové zóny	67
Závěr	69
Seznam použité literatury	71
Seznam příloh	73

Seznam použitých zkratek

ACE	Agentura pro spolupráci v oblasti ekonomie Action for Cooperation in the Field of Economics
CBC	Přeshraniční spolupráce Cross-border cooperation
Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
CdT	Překladatelská agentura Translation Centre for Bodies of the EU
Cedefop	Agentura pro rozvoj v oblasti odborného školství European Centre for the Development of Vocational Training
CSF	Rámec podpory Společenství Community Support Framework
Č.	Číslo
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská federativní republika
EAGGF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond Europe Agriculture Guarantee and Consultation Fund
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj European Bank for Reconstruction and Development
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí European Environment Agency
EIA	Posuzování vlivů na životní prostředí Environment Impact Assessment
EIB	Evropská investiční banka European Investment Bank
EIONET	Evropská informační síť European Information and Observation Network
EMEA	Evropská agentura pro ochranu zdraví European Agency for the Evaluation of Medicinal Products
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj Europe Regional Development Fund
ES	Evropské společenství

ESF	Evropský sociální fond Europe Social Fund
EU	Evropská unie
FIFG	Finanční nástroj pro orientaci rybolovu Financial Instrument for Fisheries Guidance
FO	Fyzická osoba
FÚ	Finanční úřad
Ha	Hektar
HDP	Hrubý domácí produkt
IP Verne	Industriální park Verne
ISPA	Nástroj předvstupních strukturálních politik Instrument for Structural Programme for Pre-Accession
MF	Ministerstvo financí
Mil.	Milion
Mld.	Miliarda
MÚ	Městský úřad
Např.	Například
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek Nomenclature des unités territoriales statistique
Obr.	Obrázek
OP	Operační program
Phare	Poland-Hungary-Aid for Restructuring Economy
PO	Právnická osoba
Pozn.	Poznámka
Příp.	Případně
RDP	Národní rozvojový plán Regional Development Plan
Resp.	Respektive
RIS	Regionální informační systém
SAPARD	Speciální předvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
Sb.	Sbírka
SPD	Jednotný programový dokument

SRN	Spolková republika Německo
s. r. o.	Společnost s ručením omezeným
SSZ	Státní správa sociálního zabezpečení
Str.	Strana
Sv.	Svatý
SWOT	Silné stránky, Slabé stránky, Příležitosti, Hrozby Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threatens
Tab.	Tabulka
tj.	To je
TK	Technická kontrola
tzn.	To znamená
Tzv.	Takzvaný
ŽP	Životní prostředí

TEORETICKÁ ČÁST

Úvod

Česká republika patří spolu s Estonskem, Kyprém, Litvou, Lotyšskem, Maďarskem, Maltou, Polskem, Slovenskem a Slovinskem mezi země, které se mohou stát členy Evropské unie již v příštím roce¹. Podmínkou vstupu je mimo jiné vytvoření fungujících institucí a zavedení legislativy EU (tzv. *acquis communautaire*). Evropská unie podporuje kandidátské státy různými programy, které pomáhají daným zemím v naplňování uvedených kritérií a umožňuje tak urychlit daný proces.

Podpora z EU směřuje i do členských zemí, konkrétně do regionů, které se potýkají s nižší úrovní rozvoje, strukturálními problémy apod. I zde jsou vytvořeny fondy, z nichž každý je určen pro řešení specifické problematiky.

Systém podpory z fondů EU je nastaven tak, že fondy určené na podporu kandidátských států obsahově odpovídají jednotlivým fondům pomoci pro členské státy. Takto vytvořená struktura pomoci má tedy připravit kandidátské státy na pozdější získávání pomoci z fondů, které jsou určeny pro členské státy. Okamžikem vstupu do EU ztrácí „nová“ členská země nárok na čerpání prostředků z programů předvступní pomoci a může se ucházet o podporu určenou členským státům.

V některých případech dochází v rámci programu ke spolupráci kandidátských i členských zemí, zpravidla se jedná o záležitosti (např. v oblasti životního prostředí), které přesahují hranice jednoho státu a vyžadují spolupráci všech států, na které má (nebo by mohlo mít) dané rozhodnutí či činnost vliv.

Problematika financování z fondů a programů EU je v kompetenci regionální politiky, někdy též nazývané strukturální.

¹ www.hn.ihned.cz/download/rocenka2003/A7.pdf

1. Regionální politika

Evropská unie ovlivňuje některé oblasti fungování členských států prostřednictvím pravomocí, které uplatňuje při provádění jednotlivých politik. Politiky Evropského společenství se člení na společné a komunitární.

U politik společných delegují členské státy zcela své pravomoci na orgány Společenství. ES provádí v současné době tři společné politiky, a to v oblasti zemědělství, obchodu a dopravy².

Oblasti, kde státy přenesly svou působnost na orgány Společenství jen částečně se nazývají komunitární nebo také koordinované politiky. Mezi tyto politiky se řadí zejména politika regionální, spolu s politikou sociální, ochrany životního prostředí či politikou ochrany hospodářské soutěže.

Strukturální fondy, fond kohezní a programy předvступní pomoci, kterým se budu věnovat v následujících kapitolách jsou zahrnutы do regionální (někdy též nazývané strukturální) politiky Evropského společenství. Tato politika byla zařazena do politik Společenství Jednotným evropským aktem, který nabyl účinnosti v červenci roku 1987³.

Regionální politika je založena na principu finanční solidarity. Do nejméně vyspělých regionů Unie (resp. kandidátských zemí) jsou převáděny prostředky z rozpočtu, který je tvořen z velké části příspěvky vyspělých členských zemí. Méně rozvinuté regiony a znevýhodněné sociální skupiny obdrží přímou finanční pomoc. Užitek z takto vynaložených prostředků plyne i „solidárním“ státům, jejichž podnikatelské subjekty získávají nové investiční příležitosti.

² Had M., Urban L.: První pilíř Evropské unie, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2000; str. 61 - 71

³ Pajáš P., Rossiter T.: O Evropské unii, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2000; str. 26 - 27

Finanční pomoc v rámci regionální politiky podpory Evropské unie je nutné rozdělit na podporu v předvstupním období (pomoc kandidátským zemím) a podporu po vstupu do Unie (pomoc členským zemím).

2. Podpora členských států Evropské unie

Nástroje, které mají za úkol zmírňovat zaostalost jednotlivých regionů a napomáhat vytváření rovnováhy mezi těmito oblastmi, jsou následující:

- strukturální fondy
- kohezní fond

Základní podmínkou poskytování pomoci je, že celkové roční příjmy členského státu z těchto fondů (tj. ze strukturálních a kohezního) nesmí překročit 4 % jeho HDP⁴.

Pozn.: Ojediněle je kohezní fond řazen do fondů strukturálních. V oficiálních materiálech EU je ale kohezní fond uváděn jako samostatný nástroj pomoci.

2.1 Strukturální fondy

Strukturální fondy jsou určeny k dosažení ekonomické a sociální soudržnosti Evropské unie (tj. ke snížení rozdílů v úrovni rozvoje jednotlivých regionů). Podpory ze strukturálních fondů jsou využívány všemi členskými zeměmi. Podmínkou získání finanční podpory z těchto fondů je prokázat, že se v dané zemi nachází problémový region, příp. regiony.

⁴ www.euroskop.cz/page/render35.de.htm?src=/site/cz/data/eu/politiky/regionálnipolitika/5.htm

V současné době lze získat prostředky z následujících strukturálních fondů:⁵

- Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)
- Evropských sociální fond (ESF)
- Evropský zemědělský orientační a záruční fond (EAGGF)
- Finanční nástroj pro orientaci rybolovu (FIFG)

Nejvíce prostředků plyne regionům z *Evropského fondu pro regionální rozvoj*. Tento fond má široké zaměření – pomáhá regionům se strukturálními obtížemi (vytváření nových pracovních míst, podpora malého a středního podnikání), podporuje investice do vzdělání a výzkumu, infrastruktury i životního prostředí.

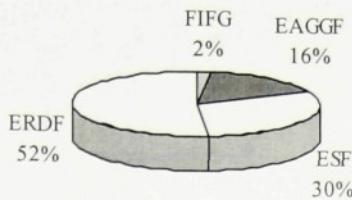
Evropský sociální fond se orientuje na rozvoj lidských zdrojů. Podporuje integraci „problémových“ skupin obyvatel (jedná se o absolventy, osoby dlouhodobě nezaměstnané či vyloučené z trhu práce) do pracovního procesu. Fond se také zaměřuje na vzdělávání, výzkum, vědu a technologii.

Evropský zemědělský orientační a záruční fond podporuje farmáře, rozvoj venkovské infrastruktury či investice do cestovního ruchu. Zabývá se též prevencí přírodních pohrom, ochranou krajiny a venkovského dědictví. Fond se skládá ze dvou částí – podpůrné a záruční sekce. Do systému strukturálních fondů je zahrnuta pouze sekce podpůrná.

Fond na podporu rybářství poskytuje prostředky pro rozvoj chovu ryb a modernizaci loděstva, důležitou součástí je ochrana vybraných přímořských oblastí. Fond se zabývá i strukturálními změnami v rybářském sektoru.

⁵ Evropská unie regionům, Delegace Evropské komise v České republice, Praha, 2002; str. 9

Graf č. 1 Využívání prostředků v rámci jednotlivých strukturálních fondů

Zdroj: www.euroskop.cz

Všechny uvedené strukturální fondy se zaměřují na priority, jež jsou obsaženy ve třech cílech, které vymezují oblasti podpor.

Cíl I

Tento cíl se zaměřuje na pomoc regionům (na úrovni NUTS II) zaostávajícím ve vývoji (vybavení základní infrastrukturou, podpora investic do podnikatelských činností). Prostředky by měly být využívány tak, aby takto postižené regiony „dohnaly“ ostatní regiony v EU. Podpora směřuje do oblastí, ve kterých je HDP na obyvatele (měřeno paritou kupní síly, vypočteno na základě údajů Unie) za poslední 3 roky nižší než 75 %.⁶ V těchto regionech žije přibližně pětina obyvatel EU a směřuje sem 70 % všech prostředků ze strukturálních fondů.⁷

Cíl II

Prioritou tohoto cíle je podpora hospodářské a sociální přeměny oblastí (na úrovni NUTS III), kde vznikají strukturální problémy (vysoká nezaměstnanost, upadající venkovské oblasti, oblasti závislé na rybolovu apod.). V takto postižených regionech žije

⁶ Směr Evropská unie 2/2000 (příloha Mezinárodní politiky 4/2000), Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2000; str. 2

⁷ Evropská unie regionům, Delegace Evropské komise v České republice, Praha, 2002; str.4

18 % obyvatelstva Unie⁸. Na hospodářskou a společenskou restrukturalizaci je ve fondech vyčleněno 11,5 % prostředků⁸.

Cíl III

Asi 12 % prostředků⁸ ve fondech je určeno k modernizaci systémů vzdělávání a školení, k vytváření pracovních příležitostí a podpoře rozvoje lidských zdrojů.

Každá oblast může být zahrnuta buď pod Cíl I nebo Cíl II. Oba tyto cíle mají regionální charakter, proto se označují jako cíle regionální. Cíl III se vztahuje na území celé Unie, kromě regionů spadajících pod Cíl I.

Část prostředků ze strukturálních fondů je užívána také na následující iniciativy (v závorce je uveden strukturální fond, který danou iniciativu financuje):⁹

- Iterreg III - přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce (ERDF)
- Urban II - trvale udržitelný rozvoj měst a upadajících městských aglomerací (ERDF)
- Leader + - rozvoj venkova na základě místních iniciativ (ERDF)
- Equal - překonávání nerovností a diskriminace v přístupu na trh práce (ESF)

Finanční pomoc je poskytována také na zvláštní podporu rybolovu a na inovační činnost. Do každého z těchto odvětví putují prostředky asi ve výši 0,5 % z celkového rozpočtu strukturálních fondů.¹⁰

2.2 Kohezní fond

Kohezní fond (Fond soudržnosti) je určen na podporu ekologické a dopravní infrastruktury v členských státech s nejnižší prosperitou. V současné době čerpají prostředky z tohoto

⁸ Evropská unie regionům, Delegace Evropské komise v České republice, Praha, 2002; str. 4

⁹ www.evropska-unie.cz/cz/article.asp

¹⁰ Pajas P., Rossiter T.: O Evropské unii, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2002; str. 112

fondu čtyři země – Španělsko, Řecko, Irsko a Portugalsko; více než 60 % z prostředků kohezního fondu plyně do Španělska, přibližně 17 % čerpají shodně Řecko s Portugalskem, Irsko získává 2 – 6 % finančních prostředků.¹¹

Kohezní fond financuje dva druhy projektů:

- Projekty přispívající k evropské politice životního prostředí
- Projekty společného zájmu v oblasti dopravní infrastruktury, které přispívají k realizaci transevropských sítí vytýčených Společenstvím

Tab. č. 1 Přehled strukturální pomoci souhrnně za léta 2000 – 2006 v mld. EUR

Strukturální fondy	195,00
<i>Cíl I</i>	135,90
<i>Cíl II</i>	22,50
<i>Cíl III</i>	24,05
<i>Iniciativy Společenství</i>	10,44
<i>Zvláštní podpora rybolovu</i>	1,11
<i>Inovační činnost</i>	1,00
Kohezní fond	18,00

Zdroj:www.evropska-unie.cz

3. Podpora kandidátských zemí

Úkolem předvступních instrumentů je připravit kandidátské země na snadný a bezproblémový přístup ke strukturálním fondům ihned po vstupu do Evropské unie.

Kandidátské země musí v předvступním období sladčovat právní i technické normy týkající se v podstatě všech oblastí společenskoekonomického života s normami EU. Evropská unie podmiňuje přistoupení každé kandidátské země splněním kodaňských kritérií (tj. kritérií, která byla stanovena Evropskou radou v červnu roku 1993 v Kodani).

¹¹ Pajas P., Rossiter T.: O Evropské unii, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2002, str. 112

Kodaňská kritéria jsou formulována následujícími podmínkami:¹²

- Vytvořit stabilní instituce zaručující demokracii a právní stát, respektující lidská práva a ochranu menšin
- Mít fungující tržní ekonomiku, která je schopna konkurence v rámci EU
- Přijmout a zavést legislativu EU (*acquis communautaire*); zajistit odpovídající úroveň veřejné správy, která je schopna legislativu řádně používat

Kromě kandidátských zemí, které se mohou stát členy EU už v roce 2004 (jsou uvedeny v úvodu), čerpá kandidátskou pomoc i Rumunsko a Bulharsko, kteří jsou kandidáty na přistoupení v roce 2007. Různá partnerská ujednání existují také mezi Společenstvím a Tureckem.

Příprava kandidátských zemí je podporována následujícími nástroji, které by měly napomoci žadatelským zemím k dosažení evropských standardů:¹³

- ✓ Phare
- ✓ ISPA
- ✓ SAPARD
- ✓ Komunitární programy
- ✓ Komunitární agentury

Tab. č. 2 Přehled pomoci pro kandidátské země (souhrnně) v mld. EUR

	Roční příděly	2000 - 2006
Phare	1,560	10,920
ISPA	1,040	7,280
SAPARD	0,520	3,640

Zdroj: Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku, Evropská komise, Praha, 2000; str. 7

Evropská unie regionům, Delegace Evropské komise v České republice, Praha, 2002; str. 11

¹² Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku, Evropská komise, Praha, 2000; str. 3

¹³ Programy pomoci Evropských společenství, Ministerstvo financí ČR – Centrum pro zahraniční pomoc, Praha, 2002; str. 1

Tab. č. 3 Přehled pomoci (každoročně) pro Českou republiku od roku 2000

	Roční příděly (v mil. EUR)	Roční příděly (jako podíl z rozpočtu jednotlivých programů)
Phare *	79	7,30%
ISPA	57,2 - 83,2	5,50 % - 8 %
SAPARD	22,1	4,25%

* Národní programy Phare

Zdroj: Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku, Evropská komise, Praha, 2000; str. 7

Evropská unie regionům, Delegace Evropské komise v České republice, Praha, 2002; str. 11

3.1 Phare

Program Phare je nejstarším nástrojem (založen 1989) předvступní pomoci. Původně byl program určen jen pro Maďarsko a Polsko, později byl rozšířen na všechny kandidátské země. Česká republika (Československo) čerpá prostředky z tohoto programu od roku 1990.

Zpočátku poskytoval Phare nenávratné příspěvky na podporu procesů ekonomické transformace (restrukturalizaci státních podniků, rozvoj soukromého sektoru, reformu institucí) a k posílení nově vytvořených demokratických společností. Poté se působnost programu Phare zaměřila především na budování infrastruktury v jednotlivých státech a na přizpůsobování se evropské legislativě.

V letech 2002 až 2006 mají prostředky z programu Phare plynout zejména do dvou oblastí:

- Výstavba institucí Výstavbou institucí se rozumí podpora při rozvoji strategií a lidských zdrojů, které jsou nutné k posílení hospodářské, sociální, politické a administrativní oblasti. Na posilování

institucí je vyčleněno 30 %¹⁴ rozpočtu. Novou formou implementace projektů Phare je twinning.

V rámci twinningu přijíždějí do kandidátských zemí státní úředníci (tzv. twinnneři) z členských států, zde vystupují v roli poradců a pomáhají svými zkušenostmi a znalostmi k úspěšnému zapojení kandidátských zemí do struktur EU. Naopak státní úředníci z kandidátských zemí mají možnost absolvovat školení, stáže či studijní pobyt v členských zemích EU.

Twinningové projekty se zaměřují na pět klíčových oblastí:¹⁵

- Finance
- Spravedlnost a vnitřní věci (v oblasti vnitřních věcí se projekty zaměřují zejména na problematiku ilegální imigrace, pašování drog a mezinárodní zločin)
- Zemědělství
- Životní prostředí
- Hospodářská a sociální soudržnost

➤ Podpora investic Na investice má být uvolněno 70 %¹⁶ prostředků, které mají být využity na podporu tržního hospodářství a schopnosti odolávat konkurenčním tlakům uvnitř EU. Konkrétně se jedná o rozvoj lidských zdrojů, investice do infrastruktury na podporu podnikání, přímou podporu sektoru malých a středních podniků a investice v oblasti přeshraniční spolupráce.

Veškeré prostředky z fondů Phare jsou poskytovány formou grantů. Příjemce grantu se však může někdy rozhodnout, že prostředky z grantu použije na půjčky jiným

¹⁴ Cesta do Evropské unie, svazek č. 24, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2002; str. 31

¹⁵ www.phare.mfcr.cz

¹⁶ Cesta do Evropské unie, svazek č. 24, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2002; str. 31

subjektům. V žádném případě se ale prostředky z grantů Phare nemusí vracet zpět EU, pokud se prokáže, že byly použity pro původně schválený účel.

Prostředky z programu Phare lze v České republice čerpat v rámci následujících složek:

- Národní program Phare
- Programy přeshraniční spolupráce
- Mnohonárodní programy

3. 1. 1 Národní program Phare

Národní program Phare zahrnuje zejména nástroje a projekty, kterými pomáhá kandidátským zemím v přípravě na vstup do EU (projekty napomáhající k přejímání a implementaci *acquis communautaire*). Česká republika (Československo) využívá tuto pomoc od roku 1990. Od roku 1998 je součástí Národního programu Phare i twinning. V rámci Národního programu Phare čerpá ČR příspěvky i na svoji účast v komunitárních programech a komunitárních agenturách (viz kapitoly 3.4 a 3.5).

Národní program Phare je připravován na základě těchto dokumentů:¹⁷

- *Přístupové partnerství (Accession Partnership)*, které zpracovává Evropská komise a stanovuje zde priority, jejichž splnění je nutností vstupu do EU.
- *Národní program přípravy České republiky na členství v Evropské unii*; v tomto dokumentu určuje strategii vstupu do EU sama ČR. Národní program přípravy musí být v souladu s Přístupovým partnerstvím.
- *Pravidelné hodnotící zprávy* vydává Evropská komise, hodnotí zde splňování priorit a kritérií, které jsou uvedeny v předchozích dvou dokumentech.

¹⁷ Programy pomoci Evropských společenství, Ministerstvo financí ČR – Centrum pro zahraniční pomoc, Praha, 2002; str. 5

Grantové schéma na podporu infrastruktury pro podnikání

Národní program Phare je mimo jiné realizován Grantovým schématem na podporu podnikatelské infrastruktury ve vybraných regionech NUTS II. Všeobecným cílem tohoto programu je ověřit schopnost převzít závazky plynoucí ze členství v oblasti regionální politiky a koordinace strukturálních nástrojů hospodářské a sociální soudržnosti. Vybranými regiony jsou nejvíce hospodářsky postižené oblasti v ČR - NUTS II Severozápad, NUTS II Moravskoslezsko a NUTS II Střední Morava.

Uvedené regiony patří k oblastem, které jsou nejvíce postižené transformačním procesem. Nezaměstnanost se zde pohybuje dlouhodobě vysoko nad republikovým průměrem a je způsobena zejména restrukturalizací tradičních odvětví v těchto regionech, tj. těžební průmysl, energetika, hutnictví, chemický průmysl.

Mezi aktivity, na které je možné čerpat grant, patří výstavba a rekonstrukce příjezdových komunikací k podnikatelským prostorům, rozvoje inženýrských sítí, kultivace pozemků pro komerční využití a obnova a rekonstrukce podnikatelského vybavení a budov pro podnikatelské aktivity.¹⁸

Výše grantu se může pohybovat od 1,2 mil EUR do 4 mil. EUR. Příspěvek Phare by měl činit 50 % celkového grantu, zbývajících 50 % je kryto ze státního rozpočtu. Maximální výše grantu (společně financován z prostředků Phare a státního rozpočtu) činí 75 % celkových uznatelných nákladů projektu. Minimální příspěvek příjemce grantu musí činit alespoň 25 % celkových nákladů projektu. Minimální náklady projektu musí tedy být 1,6 mil. EUR.¹⁹ Pro mnohé žadatele je však žádaná spoluúčast a s ní související výše nákladů u jednotlivých projektů příliš vysoká.

¹⁸ www.mmr.cz

¹⁹ www.crr.cz/rp/index_rp.htm

3. 1. 2 Programy přeshraniční spolupráce

Programy přeshraniční spolupráce (CBC) představují pomoc příhraničním oblastem při řešení specifických problémů a překážek v jejich rozvoji. CBC byl zahájen v roce 1994 a je přípravou na iniciativu ES Interreg.

Česká republika spolupracuje v rámci programu Phare CBC s Německem (od roku 1994) a s Rakouskem (od roku 1995). Evropský parlament rozhodl o možnosti spolupráce i mezi kandidátskými zeměmi navzájem. V roce 1999 tak ČR zahájila programy s Polskem a Slovenskem.

Cíle programu CBC:²⁰

- Podpora hospodářského rozvoje příhraničních regionů
- Společné řešení problémů na obou stranách hranic
- Snižování periferního charakteru těchto oblastí
- Prohlubování spolupráce mezi občany daných regionů

Žadateli mohou být obce a města, sdružení právnických osob, regionální sdružení, školy, církevní organizace, veřejně prospěšné organizace atd.

3. 1. 3 Mnohonárodní programy

Pomoc z mnohonárodních programů je zaměřena na překonávání problémů v několika zemích střední a východní Evropy. ČR (ČSFR) se účastní těchto programů od roku 1991. Programy jsou centrálně řízeny Evropskou komisí, implementaci pak provádí jednotlivé kandidátské země. Mnohonárodní programy představují asi čtvrtinu všech prostředků poskytnutých programem Phare.

²⁰ Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD, MF ČR, Praha, 2001; str. 17 - 18

Mezi mnohonárodní programy, které jsou v současné době otevřené patří mimo jiné:²¹

- ACE (Action for Cooperation in the field of economics)
Slouží ke sdílení a výměně ekonomických informací převážně mezi ekonomy.
- CONSENSUS III
Program zaměřený na sociální problematiku.
- Project Preparation Facility
Program na podporu při spouštění a implementaci investičních projektů

Dále se jedná o programy zaměřené na drogovou problematiku, problematiku životního prostředí, jadernou energii atd.

Celkem bude program Phare v letech 2002 až 2006 disponovat s rozpočtem 1,5 miliardy EUR²². O rozdělování prostředků mezi kandidátské země rozhoduje Komise EU, a to podle následujících kritérií:²³

- počet obyvatel
- HDP na obyvatele (přepočteno podle parity kupní síly)
- Rozloha země

Phare má v podstatě stejný rozsah jako Cíl I strukturálních fondů, jež bude aplikován po vstupu do Evropské unie.

3.2 ISPA

ISPA je nástroj pomoci, který se podílí na financování velkých investičních projektů v oblasti zabezpečení ochrany životního prostředí a zkvalitnění dopravní sítě. Prostředky

²¹ www.europa.eu.int/comm/enlargement/pas/phare/programmes/multi-bene

²² www.phare.mfcr.cz/pomoc_es_index.htm

²³ www.phare.mfcr.cz/pomoc_es_index.htm

z programu ISPA se rozdělují rovným dílem mezi oba uvedené sektory. Oblast životního prostředí se zabývá zejména ochranou ovzduší, ochranou vod (čistírny odpadních vod, zásobování pitnou vodou atd.) a odpadovým hospodářstvím (zejména likvidace pevného odpadu). Oblast dopravy je orientována na projekty výstavby, rekonstrukce a propojování mezinárodních dopravních sítí. Malá část rozpočtu ISPA je využívána k financování přípravných studií a technické pomoci.

Zdroje z tohoto programu jsou rozdělovány na základě stejných kritérií jako je tomu v případě programu Phare, tedy:

- Počtu obyvatel
- HDP na obyvatele (přepočteno na paritu kupní síly)
- Rozlohy státu

ISPA vychází z modelu kohezního fondu (pro ISPA platí, na rozdíl od zcela decentralizovaného Kohezního fondu, předběžné schvalování výběrových řízení a uzavírání smluv ze strany Komise), realizuje se v souladu s Partnerstvím pro vstup a Národními programy přípravy České republiky na členství v Evropské unii. Činnost programu byla zahájena v roce 2000, odpovědnými subjekty jsou v ČR Ministerstvo dopravy a spojů a Ministerstvo životního prostředí.

3.3 SAPARD

Speciální předvступní program pro rozvoj zemědělství a venkova je přípravou na aplikaci Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu. Prioritou tohoto programu je příprava zemědělství a potravinářského průmyslu na převzetí evropských zdravotnických, hygienických a jakostních standardů, dále také pomoc při rozvoji venkova za účelem vytváření pracovních příležitostí.

Zda vzniká nárok na podporu z tohoto programu či jak vysoká by pomoc měla být závisí na následujících kritériích:²⁴

- Počet obyvatel, kteří jsou vázáni na oblast zemědělství (tzv. velikost zemědělské populace)
- Velikost plochy zemědělské půdy
- HDP na obyvatele (vyjádřený v paritě kupní síly)
- Specifická situace jednotlivých oblastí.

Hlavní oblasti pro investice z programu SAPARD:²⁵

- Zemědělství
 - investice do zemědělského majetku
 - zlepšení zpracování a marketingu zemědělských produktů z ryb
 - zlepšování struktur pro kontrolu kvality a ochranu spotřebitele
 - meliorace a pozemkové úpravy
- Rozvoj venkova
 - obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury
 - rozvoj hospodářských činností
 - metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a uchování krajiny
 - zlepšování profesního vzdělání

Řízení programu SAPARD je decentralizováno na agenturu řízenou každou zemí (v ČR se jedná o Agenturu SAPARD). Agentura je odpovědná za výběr projektů a alokaci peněz. Evropská komise provádí pouze kontrolu ex-post (na rozdíl od programů Phare a ISPA, u kterých Komise schvaluje implementaci ex-ante).

²⁴ Cesta do Evropské unie, svazek č. 24, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2002; str. 35

²⁵ Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku, Evropská komise, Praha, 2000; str. 5 - 6

O pomoc z programu SAPARD může žádat každá fyzická i právnická osoba s maximálně čtvrtinovým státním podilem. Centrální orgány veřejné správy a rozpočtové organizace mohou o granty žádat pouze v případě, že se nejedná o investice vedoucí k tvorbě zisku.

Na projektech vytvářejících výnosy se musí žadatel podílet minimálně 50 %, česká strana zaplatí 12,5 % a zbylých 37,5 % Evropská unie. Projekty nevytvářející výnosy může EU financovat až do výše 75 %, ve vyjimečných případech může uhradit i celou částku.²⁶ ²⁷

Finanční prostředky z programu SAPARD jsou rozdělovány v podílu 2 : 1 mezi projekty v oblasti zemědělství a rozvoje venkova. Program zahájil svou činnost v roce 2000 a v ČR za něj odpovídá Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo pro místní rozvoj. Tato ministerstva koordinují naplňování programu v souladu s prioritami a opatřeními stanovenými v Plánu rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000 – 2006.

3.4 Komunitární programy

Komunitární programy slouží k rozšiřování spolupráce mezi kandidátskými a členskými zeměmi EU. Kandidátské země, které se účastní komunitárních programů platí vstupní poplatek, který může být ze tří čtvrtin hrazen z prostředků Phare. Účast členských zemí na těchto programech je hrazena z rozpočtu Evropské komise.

Podpory z komunitárních programů jsou směrovány do mnoha oblastí, některé z nich uvádím (výčet programů v jednotlivých oblastech není úplný).²⁸ ²⁹ ³⁰

²⁶ Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD, MF ČR, Praha, 2001; str. 27

²⁷ Programy pomoci Evropských společenství, MF ČR - Centrum pro zahraniční pomoc, Praha, 2002; str. 10

²⁸ Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD, MF ČR, Praha, 2001; str. 21 - 24

²⁹ Programy pomoci Evropských společenství, MF ČR - Centrum pro zahraniční pomoc, Praha, 2002, str. 11

³⁰ www.phare.mfcr.cz/pomoc_es_index.htm

Vzdělávání

- Socrates II – podpora stáží, projektů a odborných seminářů pro všechny typy škol
- Leonardo da Vinci II – podpora stáží a výměnných pobytů, zvyšování kvality vzdělávání, zlepšování jazykových dovedností
- Youth – program je zaměřen na výměnné pobytu v rámci mimoškolního vzdělávání

Kultura

- Culture 2000 – spolupráce v oblasti evropského kulturního dědictví
- Media Plus – program podporující šíření audiovizuálních děl

Malé a střední podnikání

- SMEs III - poradenství, finanční a informační podpora malých a středních podniků
- Enterprise & Enterpreneurship – program pro podporu malých a středních podniků

Zdraví a zdravotnictví

- Drug Dependence – program zabývající se problémem drogové závislosti
- Health Promotion – program na podporu zdraví
- Combating Cancer – program podporující boj proti rakovině
- AIDS Prevention – program řešící problematiku prevence AIDS
- Daphne – program pro boj proti násilí páchaném na dětech a ženách

Ostatní

- Fiscalis – program na podporu a pomoc v oblasti správy daní
- IDA II – program pro elektronickou výměnu informací mezi institucemi veřejné správy
- SAVE II – program podporující projekty zaměřené na snižování energetické náročnosti

3.5 Komunitární agentury

Komunitární agentury jsou nezávislé instituce Evropské unie, které poskytují expertízy a informace centrálním orgánům EU a jednotlivým členským zemím. Komunitární agentury působí v nejrůznějších oblastech.

Agentura *Cedefop* se zabývá rozvojem v oblasti odborného školení, poskytuje informace a analýzy o vzdělávacích systémech, provádí výzkumy; *EMEA* se zaměřuje na ochranou zdraví lidí a zvířat; agentura *CdT* poskytuje tlumočnické a překladatelské služby ostatním komunitárním agenturám, *EEA* se zabývá problematikou životního prostředí apod.³¹

3.5.1 Evropská agentura životního prostředí

EEA zahájila svou činnost v roce 1994, sídlí v Kodani; působí mimo rámec Evropské komise, nepřijímá rozhodnutí, ani neprovádí politiky ES.

Úkolem Evropské agentury životního prostředí je:

- poskytovat informace, které zúčastněným státům umožní přijímat opatření a hodnotit jejich dopad v oblasti životního prostředí
- zajistit informovanost veřejnosti

EEA vytvořila Evropskou informační síť (EIONET), která se zabývá sběrem, zpracováním, analýzou, vyhodnocováním a šířením dat z oblasti životního prostředí. EIONET je síť informací, ale také sdružuje experty, kteří spolupracují na návrzích společného postupu v jednotlivých oblastech.

ČR spolupracuje s *EEA* od roku 1993, oficiálním účastníkem se stala 1. 1. 2002 na základě Smlouvy o účasti České republiky v Evropské agentuře životního prostředí a Evropské informační síti.

³¹ www.europa.eu.int/agencies

4. Granty a výběrová řízení

Veřejnost se na programech pomoci Evropských společenství může přímo podílet dvěma způsoby:

- Možnost podání žádosti o poskytnutí grantu
- Možnost účastnit se na výběrových řízeních na realizaci projektů

4.1. Grant

Grant je finanční podpora, kterou poskytuje zadavatel (tj. EU) příjemci (tj. žadateli), aby mohl provést nějakou činnost k propagaci cílů politiky Evropských společenství. Granty jsou zpravidla poskytovány pouze žadatelům, kteří předloží projekt nekomerční povahy, tj. cílem projektu není tvorba zisku.

Příjemci grantů musejí mít neziskový charakter. Výjimku tvoří granty, které jsou zaměřeny přímo na ziskové subjekty – např. podpora malého a středního podnikání. Příjemce grantu zůstává vlastníkem projektu a jeho výsledků.

EU požaduje, aby dostupnost grantů byla široce zveřejňována, seznam všech udělených grantů musí být oznámen minimálně jednou ročně (v úředním věstníku, na internetu a v dalších médiích).

Postup od vyhlášení grantu po jeho udělení

Implementační agentura (viz 7.3) zveřejní výzvu k předkládání návrhů pro udělení grantu, současně zveřejní pokyny pro žadatele, kriteria hodnocení a vhodnosti a stanoví maximální lhůtu podání návrhů. Po uplynutí této lhůty následuje vyhodnocení návrhů. U návrhů je posuzována:

- administrativní shoda a vhodnost
- technická a finanční kvalita návrhu.

výsledcích jsou informováni jak úspěšní tak neúspěšní žadatelé o grant. S vybraným latelem je sepsána smlouva o poskytnutí grantu. Po podpisu smlouvy jsou zveřejněny orrmace o poskytnutí grantu.

Výběrové řízení

třína projektů na dodávku zboží, služeb a práce je realizována formou výběrových ení, která zajišťují implementační agentury ve spolupráci s Evropskou komisí.

uhy výběrových řízení^{32 33}

běrová řízení pro služby (školení, poradenství)

do hodnoty 200 000 EUR jsou realizována Rámcovou smlouvou; také lze použít systém omezeného výběru (tzn. vyzvat alespoň tři žájemce)
v hodnotě vyšší než 200 000 EUR musí být oznamena na internetu
(www.europa.eu.int/comm/europeaid/cgi/frame12.pl)

běrová řízení pro dodávky (zboží, vybavení)

do výše 30 000 EUR jsou provedena systémem omezeného výběru
v hodnotě mezi 30 000 až 150 000 EUR se oznamují v Obchodním věstníku
s hodnotou vyšší než 150 000 EUR musí být zveřejněna v Obchodním věstníku
a zároveň na internetu

běrová řízení pro stavební práce (investiční celky)

do výše 300 000 EUR jsou realizována systémem omezeného výběru
s hodnotou od 300 000 do 5 000 000 EUR jsou zveřejňována v Obchodním věstníku
v hodnotě nad 5 000 000 EUR musí být uváděna v Obchodním věstníku
i na internetu

Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku, Evropská komise, Praha, 2000; str. 14 - 15
Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD, MF ČR, Praha, 2001 str. 4

Projekty implementované formou twinningu nejsou realizovány výběrovými řízeními. V případě těchto projektů se o účast ucházejí instituce veřejné správy členských zemí a o jejich výběru rozhoduje příslušný úřad veřejné správy – příjemce pomoci – v kandidátské zemi.

Postup od oznámení výběrového řízení po jeho ukončení

Implementační agentura zveřejní oznámení o přípravě projektu a oznámení o zakázce, stanoví zadávací podmínky a konečnou lhůtu k předkládání soutěžních nabídek. Po uplynutí tohoto termínu vyhodnotí výběrová komise soutěžní nabídky, a to z hlediska technického a finančního. S předkladatelem nejvýhodnějšího projektu je uzavřena smlouva, která je následně zveřejněna.

Ve všech případech musí zadavatel připravit hodnotící zprávu, ve které je odůvodněn způsob, jakým byli příjemci grantů určeni a jaká byla výše těchto grantů.

5. Pravidla financování z fondů předvstupní pomoci EU

Získání prostředků z fondů předvstupní pomoci EU je samozřejmě podmíněno dodržováním spousty pravidel, která jsou součástí jednotlivých prováděcích předpisů a usnesení. Každý program a fond nabízí podporu na základě specifických podmínek, přesto je poskytování pomoci založeno na základních pravidlech, která musí být dodržena bez ohledu na typ programu.

Kontrolu dodržování pravidel mohou provádět pověření pracovníci z implementačních agentur, jednotlivých ministerstev, Evropské komise, Evropského účetního dvora a dalších orgánů státní správy.

Účastníci výběrových řízení, žadatelé o grant i prováděcí aparát se musí řídit následujícími pravidly:

- Všechny projekty jsou přístupné za stejných podmínek všem fyzickým i právnickým osobám členských států EU a zároveň zemím a regionům, kterých se projekt týká, nebo kterým je to umožněno. Národnost prokazují žadatelé dokumenty, které jsou požadovány zákony dané země.

Fyzické a právnické osoby nemají právo se účastnit na řízení, pokud např.:

- Jsou v konkurzu nebo v likvidaci
- Nesplnily povinnosti plynoucí z jiné smlouvy financované z prostředků EU
- Mají nedoplatky příspěvků sociálního zabezpečení nebo daní

- Všechny dodávky a zařízení nakoupené na základě smlouvy (smlouva o poskytnutí grantu nebo smlouva o dodávce) musí pocházet ze zemí EU, či ze zemí, kterých se projekt týká nebo kterým je umožněn přístup k projektu.
Evropská komise může udělit výjimku; důvodem k udělení takové výjimky ale není nižší cena výrobku pocházejícího z „nežádoucí“ země.
- Implementace projektů je založena na veřejné soutěži. Je nutné zajistit rovné podmínky soutěže pro všechny státy (členské, kandidá茨ké a další, které mohou žádat o podporu z EU).
- Nabídky a návrhy jsou přijatelné pouze pokud jsou ceny uvedeny v eurech. Nabídky a návrhy v jiných měnách musí být zamítnuty.
- Stejný návrh projektu lze předložit pouze jednomu grantu financovanému z EU.
- Projekty nesmí být záměrně rozdělovány, aby nedocházelo k obcházení cenové úrovně nabídek.

- Všechny projekty musí být v souladu s normami a standardy EU. Je nutné použít formáty standardních smluv a dalších dokumentů.
- Žadatel odpovídá za to, že všechny údaje, které uvedl v žádosti jsou úplné a pravdivé. Případné změny je nutno neprodleně nahlásit a doložit příslušnými doklady.
- Lhůty pro ukončení přijímání žádostí, stejně jako pro odstranění nedostatků jsou závazné a jejich zmeškání nelze prominout.
- Celý průběh řízení včetně samotného uzavírání smluv musí být nestranný a průhledný.
- Finanční podpora z EU pokrývá jen část nákladů potřebných k realizaci projektu. Prostředky, které EU vynakládá ze svého rozpočtu tedy nemají nahrazovat veřejné výdaje daného státu, ale jen doplňovat. Na každém opatření realizovaném v rámci fondů předvступní pomoci (ale i strukturálních fondů) se mimo rozpočtu EU musí podílet i subjekt, který bude mít z realizace příslušného projektu prospěch.

Podpora ze Společenství smí obecně dosahovat maximální výše 75 % investičních výdajů, na zbylých 25 % nákladů projektu se musí podílet domácí strana. Pouze ve vyjímečných případech může Evropská komise schválit i podporu ve výši 100 %.³⁴

Zdroje národního spolufinancování mohou pocházet ze:^{35 36}

- Státního rozpočtu
- Státních fondů (např. Státní fond dopravní infrastruktury v oblasti dopravy, Státní fond životního prostředí apod.)
- Rozpočtů měst a obcí

³⁴ Hrabánková M.: Základy tvorby projektů podle zásad Evropské unie, Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, Praha, 2000; str. 28

³⁵ www.mfcr.phare.cz

³⁶ www.euroskop.cz/page/render35.de.htm?src=/site/cz/data/eu/politiky/regionalnipolitika

- Krajských rozpočtů
- Úvěrů od mezinárodních institucí (např. EIB, EBRD)
- Soukromých zdrojů

- Jakýkoli pokus žadatele ovlivnit proces vyhodnocování projektů bude mít za následek okamžité vyloučení jeho návrhu z dalšího posuzování.
- Výběr nevhodnějšího návrhu (nabídky) musí být proveden za použití výběrových kritérií uvedených v oznamení o grantu (o zakázce). Výběrová kritéria musí být jednoznačně definovaná a lehce prověřitelná, nesmí být diskriminační, tzn. musí splňovat podmínky veřejné soutěže. Změny kriterií a všeobecných podmínek jsou během řízení zakázány.
- Žadatel musí prokázat životaschopnost projektu, tzn. doložit, že jím navrhovaná investice bude mít v dlouhodobém horizontu trvale udržitelný charakter.
- Během procesu vyhodnocování musí být všechny dotazy, které vyžadují komunikaci výběrové komise se žadateli, vyřízeny písemně.
- Smlouvy jsou platné od okamžiku jejich podpisu všemi zúčastněnými stranami. Žádná platba nemůže být provedena a žádné zboží ani služby nemohou být poskytnuty před podpisem smlouvy a/nebo jejího dodatku. Smluvní stranou je každá FO i PO, která je signatářem smlouvy s Evropskou komisí.
- Pomoc Evropských společenství je čerpána na základě Finančních memorand, která určují množství a způsob čerpání prostředků. Změny prodlužující dobu plnění smlouvy musí být takové, aby bylo možné dokončit realizaci a konečné úhrady před ukončením platnosti Finančních memorand, podle kterých byla smlouva financována.

- Je nutné, aby projekty z programu Phare byly navrženy a společnosti (či FO) vybrány ve výběrových řízeních tak, aby určené prostředky mohly být převzaty do dvou let a projekt mohl být dokončen v roce následujícím (tzn. tři roky na přípravu, řízení a dokončení všech odsouhlasených projektů).³⁷
- Prostředky z programu ISPA musí být převzaty do jednoho roku a projekty ukončeny v období, které je určeno pro každý projekt zvlášť.³⁷
- Pomoc z programu SAPARD musí být vyčerpána do dvou let od jejich přidělení.³⁷

Je povinností každé země, aby prostředky na něž nebyla uzavřena smlouva (tzv. nenakontrahované prostředky), nebo finance, které nebyly včas spotřebované, byly vráceny zpět EU.

- Všechny výdaje, ke kterým došlo v rámci projektu musí být kdykoli prokazatelné. Náklady, které nelze prokázat, musí být uhrazeny zpětně žadatelem. Obecně se náklady projektu dělí na oprávněné (uhraditelné) a neoprávněné (např. krytí ztrát a dluhů, náklady vztahující se k jiným projektům apod.) Konkrétní podmínky a vymezení nákladů jsou vždy stanoveny v příslušném programu.
- Příjemce prostředků musí zajistit informovanost pamětními deskami se znakem EU, které budou umístěny na infrastrukturu. Předpokládá se též, že příjemce vydá publikace o konkrétním projektu.
- Každý projekt financovaný z prostředků EU může být podroben auditu. Nezáleží přitom, je-li projekt ve fázi přidělování, realizace či po ukončení. Povinně musí být audit proveden u grantů s hodnotou 100 000 EUR a vyšší. Dále je roční audit nutný u projektů s dobou trvání delší než 18 měsíců.

³⁷ Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku, Evropská komise, Praha, 2000; str. 13 - 19

➤ Na základě monitorování nebo auditu může Evropská komise rozhodnout o omezení, přerušení nebo i o zrušení poskytované podpory. Takto bude Evropská komise jednat, jestliže zjistí nedostatky při realizaci opatření stanovených ve Smlouvě a při nakládání s finančními prostředky. Komise má také právo zrušit financování projektu, pokud je odhalena korupce během výběrového řízení nebo během realizace smlouvy.

V případě těchto nedostatků musí příjemce prostředky, které byly vyplaceny, vrátit zpět orgánům EU.

- Příjemce je povinen respektovat opatření stanovená k nápravě, která vzejdou z kontrolní činnosti pověřených orgánů, a dodržet stanovené termíny pro odstranění nedostatků.
- V případě sporů vyplývajících ze smlouvy je kompetentní Evropský soudní dvůr.
- Zadavatelé musí uchovávat kompletní dokumentaci týkající se projektu, a to po dobu 5 let od ukončení projektu. Archivace dokumentů je nutná z důvodu kontrol a auditů.

6. Životní prostředí

První zmínku o ochraně životního prostředí v historii ES obsahovala Smlouva o Euratomu z roku 1959³⁸, konkrétní norma se týkala ochrany pracovníků proti ionizujícímu záření. Činnost ES v oblasti životního prostředí se datuje do roku 1972, kdy se konala ve Stockholmu mezinárodní konference o životním prostředí. Ochrana životního prostředí jako samostatná politika byla zavedena Maastrichtskou smlouvou v roce 1992.

³⁸ Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD, MF ČR, Praha, 2001; str. 23

Maastrichtská smlouva (a také normy, směrnice, zařízení, rozhodnutí) představuje tzv. závazný mechanismus, který reguluje ochranu životního prostředí v rámci ES. Smlouva zavádí princip integrity, podle něhož musí být požadavky na ochranu životního prostředí zahrnuty do uskutečňování všech politik Společenství.

Mezi dobrovolně podstupované aktivity patří financování z fondů ES, označování ekologických výrobků a služeb (tzv. „eco-label“), ekologický audit či dokument Akční plán (politika životního prostředí se provádí na základě střednědobých akčních plánů).

Ekologický audit je dobrovolný vnitřní proces průmyslových společností, který je zařazen jako součást běžných postupů řízení průmyslu. Tako chápáný ekologický audit není zakotven v zákonech či jiných předpisech ČR. V užším slova smyslu představuje ekologický audit studii vyhodnocující případné závazky vyplývající z minulosti nebo stávajícího využívání pozemku nebo výrobního podniku.

V politice životního prostředí je zakotveno několik zásad, kromě principu integrity se dále jedná o:³⁹ ⁴⁰ ⁴¹

- Zásadu „platí znečištěvatel“ – náklady na znečištění by měl hradit jeho původce a nikoliv celá společnost
- Zásadu prevence – preventivní opatření jsou zpravidla levnější než odstraňování škod
- Zásadu nápravy škod na životním prostředí co nejblíže u původce
- Zásadu vysoké úrovně ochrany – při přijímání evropských norem týkajících se problematiky životního prostředí by se mělo vycházet z tradic členských států, které uplatňují přísnější nároky.
- Zásadu trvale udržitelného rozvoje – tzn. rozvoj uspokojující požadavky současnosti bez toho, aby byla narušena schopnost příštích generací uspokojit své vlastní potřeby.³⁹

³⁹ www.euroskop.cz/page/render/834.htm?src=/site/cz/data/eu/politiky/politika_zivotniprostredi.html

⁴⁰ www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=57

⁴¹ Říha J.: Hodnocení vlivu investic na životní prostředí – vícekriteriální analýza a EIA, Academia, Praha, 1995; str. 106

Evropská politika životního prostředí se zaměřuje zejména na regulaci kvality vody a ovzduší, likvidaci odpadů a ochranu ohrožených druhů a biodiverzity (tj. druhová rozdílnost živých systémů).

Politika životního prostředí je politikou komunitární, za její provádění jsou odpovědné členské státy, orgány ES zajišťují pouze její koordinaci. Za harmonizaci předpisů pro oblast životního prostředí v ČR je odpovědné Ministerstvo životního prostředí.

7. Projekty

Projekt není náhodným rozhodnutím zpracovat jakýkoli problém nebo nápad. Podle EU je projekt součástí programovacího procesu, který stanovuje regionální priority od programů (programy reagují na hlavní problémy) přes opatření k jejich řešení ústících do návrhů projektů (spojených společnými cíly a prioritami).⁴²

Projekt je tak definován jako činnost či akce od přípravy záměru až po realizaci a hodnocení.

7.1 Zpracování programových dokumentů

Regionální (strukturální) politika je prováděna prostřednictvím programování, jež je založeno na rozdělování prostředků EU na základě víceletých rozvojových programů. Ze strukturálních fondů a fondů předvступní pomoci se tedy nepřispívá na jednotlivé akce, ale na podporu rozvojových programů, které se dále člení podle priorit a opatření.

⁴² Hrabáková M.: Základy tvorby projektů podle zásad Evropské unie, Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, Praha, 2000; str. 11

Programovací dokumenty^{43 44}

Státy, které žádají o pomoc podle Cíle I a kandidátské země žádající o podporu z fondů předvступní pomoci, musí postupovat třístupňovým systémem programování.

- Prvním krokem je zpracování *Národního rozvojového plánu (RDP)*. Na přípravě tohoto plánu pracuje členský (kandidátsky) stát a jeho zpracování předchází vyjednávání s Evropskou komisí.

Národní rozvojový plán analyzuje problémy regionů (na úrovni NUTS II), jsou zde uvedena opatření, která pro řešení dané situace realizovala příslušná vláda a výsledky tohoto jednání.

Dokument se také zaměřuje na priority státu a jeho regionů a na strategie jejich dosažení. Jeho nedílnou součástí je zhodnocení ekologických dopadů navrhovaných opatření a strategií.

- Na základě předloženého Národního rozvojového plánu formuluje Evropská komise – po dohodě s daným státem – *Rámec podpory Společenství (CSF)*. Tato „smlouva“ mezi Evropskou komisí a příslušným státem zajišťuje koordinaci veškeré pomoci EU; jsou zde definovány priority, formy spoluúčasti Společenství a určeno období, po které bude podpora poskytována.
- Pro realizaci Rámce podpory Společenství jsou určeny *Operační programy (OP)*, které specifikují jednotlivé druhy podpory, kontrolu apod. Mohou být celoplošné nebo regionální (pro regiony na úrovni NUTS II).
Operační program je zpracován formou žádosti o podporu. Na základě tohoto dokumentu se Evropská komise rozhoduje, zda poskytne podporu. Pokud dojde ke schválení operačního programu Evropskou komisí, může začít vlastní realizace konkrétních projektů.

⁴³ Příprava České republiky na využívání strukturálních fondů, svazek I/98, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 1998; str. 45 - 46

⁴⁴ www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=57

Výše uvedené programové dokumenty se zpracovávají na sedmileté programovací období (v současné době období od roku 2000 do 2006). Jednotlivé projekty nemusí být vymezeny na celé období, ale musí vycházet z těchto strategických dokumentů.

Státům a regionům žádajícím o podporu dle Cíle II a Cíle III je zpravidla tato pomoc poskytována na základě *Jednotného programového dokumentu (SPD)*. Jedná se o postup, který přispívá ke zrychlení administrativních procedur. Dokument v sobě fakticky také zahrnuje Národní rozvojový plán, Rámec podpory Společenství i Operační programy, předkládá ho vláda dané země, schvaluje Evropská komise.

7.2 Příprava projektů z pohledu EU

Rozpočet strukturálních fondů a fondů předvступní pomoci, jakož i pravidla využívání fondů stanovuje Rada, a to na návrh Evropské komise projednaný v Evropském parlamentu.

Když je o rozpočtu rozhodnuto, jednotlivé státy vypracují své návrhy Národního rozvojového plánu a následně projednají obsah těchto dokumentů s Evropskou komisí. Po dohodě s konkrétním státem schválí Komise Rámec podpory společenství nebo Jednotný programový dokument a schválí podporu jednotlivých rozvojových programů.

Úřady a organizace v jednotlivých zemích vyzvou žadatele k předkládání projektových návrhů či k podávání přihlášek do výběrových řízení. Projekty, které nejlépe splňují cíle programu jsou vybrány a musí být dokončeny ve stanovené lhůtě. Příslušné úřady sledují průběh realizace programů, průběžně informují Komisi a dokazují, že vynakládané prostředky jsou využívány nejlepším možným způsobem.

7.3 Implementační agentury v ČR

Fondy předvstupní pomoci neprovádějí přímé příděly prostředků na jednotlivé projekty vybrané Komisí. Priority Národního rozvojového plánu jsou sice stanovovány ve spolupráci s Komisí, ale volba projektů a jejich řízení je výhradně záležitostí národních a regionálních úřadů a organizací.

Technickou realizací projektů jsou pověřeny tzv. implementační agentury. Tyto agentury také slouží jako kontaktní místo pro žadatele o finanční pomoc z EU. Technická realizace představuje výběr projektů, uzavírání smluv, zajišťování plateb, monitoring atd. Za věcnou implementaci projektů odpovídají příslušná ministerstva.

Implementace projektu zahrnuje všechny fáze od přípravy až po ukončení schváleného projektu, kterému byla poskytnuta pomoc.

Implementační agentury programu Phare

- *Centrum pro regionální rozvoj* je příspěvkovou organizací Ministerstva pro místní rozvoj a zabývá se:^{45 46}
 - Implementací projektů v rámci Národních programů Phare a Programů přeshraniční spolupráce
 - Realizací pilotních programů regionálního rozvoje EU
 - Budováním regionálních informačních systémů (RIS)
 - Monitoringem
 - Přípravou a realizací vzdělávacích programů
- *Nadace rozvoje občanské společnosti*, která odpovídá za programy podporující demokracii a lidská práva.

⁴⁵ Programy pomoci Evropských společenství, Ministerstvo financí ČR, Praha, 2002; str. 3 - 4

⁴⁶ Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD, MF ČR, Praha, 2001; 3 - 4

- *CzechInvest* se zaměřuje na řízení programů na podporu zahraničních investic, poskytuje informace o jednotlivých sektorech, údaje o investičních lokalitách apod. *CzechInvest* je příspěvkovou organizací Ministerstva průmyslu a obchodu.
- *Národní vzdělávací fond* je obecně prospěšnou společností Ministerstva práce a sociálních věcí, zaměřuje se na programy podporující rozvoj lidských zdrojů ve veřejné správě.
- *Centrální finanční a kontraktační jednotka* je implementační agenturou při Ministerstvu financí, realizuje projekty zaměřené na posilování institucí pro úřady veřejné správy.

Implementační agentury programu ISPA a SAPARD

Implementaci projektů v rámci programu ISPA v oblasti životního prostředí provádí *Státní fond životního prostředí*, implementační agenturou programu ISPA pro projekty v oblasti dopravy je *Ministerstvo dopravy a spojů ČR*.

Implementaci projektů z programu SAPARD zajišťuje *Agentura SAPARD* při Ministerstvu zemědělství ČR.

7.4 Nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS)^{47 48}

NUTS má základní význam pro zařazení regionů pod jednotlivé cíle strukturální politiky EU i pro statistické potřeby EU. Řádově vyšší jednotky jsou tvořeny určitým počtem jednotek nižších.

NUTS I je územní jednotka typu velkých oblastí. V ČR lze uvažovat o dvou, resp. třech jednotkách tohoto typu – Čechy, Morava, Slezsko.

⁴⁷ Příprava České republiky na využívání strukturálních fondů, svazek 1/98, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 1998; str. 11 - 13

⁴⁸ www.euroskop.cz/page/render35.de.htm?src=/site/cz/data/eu/politiky/regionalnipolitika

NUTS II hraje rozhodující roli pro čerpání finanční pomoci z EU v předvstupním období a posléze pro získávání prostředků ze strukturálních fondů. ČR je rozdělená na osm těchto jednotek, každá z nich se skládá z jednoho až tří krajů.

NUTS III je územní jednotka, jejímž ekvivalentem v ČR jsou kraje. Území našeho státu se tedy dělí na 14 jednotek NUTS III.

NUTS IV jsou v podmínkách ČR představovány úrovní bývalých okresů, je jich 77.

NUTS V jsou územní jednotky, které představují jednotlivé obce. ČR je rozdělena na 6242 těchto jednotek.

7.5 Tvorba projektu

U každého projektu by měl jeho předkladatel jasně definovat nároky na výsledky tohoto projektu, prokazovat schopnost dobře hospodařit s finančními prostředky a schopnost dosáhnout cílů projektu. Je nezbytné se řídit pravidly pro použití prostředků z fondů předvstupní pomoci resp. strukturálních fondů a prokázat, že projekt přispívá k trvale udržitelnému rozvoji.

Základní struktura projektu

Identifikace projektu

- Název projektu
- Lokalizace projektu
- Identifikační údaje o předkladateli (žadateli) projektu

Popis projektu

- Zdůvodnění projektu – záměr a cíle projektu, jeho význam a podstata, tj. čeho chceme dosáhnout a co zlepšit, očekávaný společenský užitek (efekt)

- Výsledky analýz – konkrétní číselné údaje a informace pocházející z úvodních analýz včetně SWOT analýzy
- Soulad s prioritami vyhlášeného programu – příp. i vztahy k jiným programům a projektům, soulad s regionálními strategiemi uvedenými v Národním rozvojovém plánu
- Další charakteristiky – např. přeshraniční účinnost projektu, účast občanských iniciativ, stanoviska místních orgánů apod.

Zabezpečení projektu

- Personální a institucionální zabezpečení – charakteristika partnerů, kvalifikace příjemců pomoci, management projektu
- Finanční plán projektu – celková cena projektu, analýza nákladů, časový průběh čerpání prostředků na realizaci, zdroje financování, možnosti vyrovnání případného schodku finanční bilance
- Časový harmonogram projektu – termíny zahájení a předpokládaného ukončení projektu, časové termíny jednotlivých etap realizace

Posouzení vlivu projektu na životní prostředí

tj. výsledek stanoviska příslušného orgánu k dopadu projektu na životní prostředí

Monitorování a hodnocení

- Stanovení hodnotících ukazatelů
- Metodika hodnocení průběhu a výsledků realizace

Pozn.: Při tvorbě a realizaci projektu je nutné počítat s hodnocením očekávaných výsledků (hodnocení ex – ante), s průběžným monitorováním projektu podle jednotlivých

projektových etap, i s hodnocením dosažených efektů projektu po jeho ukončení (hodnocení ex – post).

7.6 Proces přípravy projektů ucházející se o příspěvek v České republice

Každý projekt má zpravidla čtyři základní fáze:

- úvodní projekční přípravu obsahující záměr, úmysl, cíle a způsob jejich naplnění a dosažení
- přípravu technických prováděcích projektů jednotlivých akcí a aktivit
- vlastní realizaci příslušných akcí dle záměrů a cílů projektu jako celku
- sledování realizace projektu a hodnocení dosažených výsledků

Samotná příprava projektů a prokazování jejich účelnosti je pro každého předkladatele časově, odborně i finančně náročnou procedurou, a je samozřejmé, že ne každý žadatel (nositel projektu) uspěje se svou žádostí o finanční podporu.

Projekční příprava projektu

Projekční příprava projektu zahrnuje analýzy, stanovení vize a předpokládá zpracování vlastního návrhu projektu.

➤ *Úvodní analýza*

Musí obsahovat detailní rozbor ekonomické, demografické a sociální situace, stavu krajiny, přírody a složek životního prostředí.

Výstupem analýzy jsou údaje o zaměstnanosti a nezaměstnanosti, věkové struktuře obyvatel, o daňové výnosnosti obcí, informace o podnikatelských subjektech, obecních rozpočtech, mře ochrany životního prostředí apod.

➤ SWOT analýza

SWOT analýza slouží k charakteristice silných a slabých stránek objektu projektu a k identifikaci vnějšího prostředí daného objektu – příležitostí a hrozob; představuje systematické a promyšlené hodnocení projektu.

U projektů, které se chtějí ucházet o prostředky ze strukturálních fondů či fondů převstupní pomoci, je důležité upozornit právě na slabé stránky projektu. Ze slabých stránek totiž vyplývá důvod pro zadání projektu.

Příklady silných a slabých stránek, příležitostí a hrozob projektu:

Silné stránky (Strengths)

- Schopný management podniku, organizace
- Dostatek finančních zdrojů
- Dlouhodobé vztahy s odběrateli
- Uznávaná pověst na trhu

Slabé stránky (Weaknesses)

- Nedostatek manažerských schopností
- Problémy s odběrateli
- Nevyužité kapacity

Příležitosti (Opportunities)

- Zaměřit se na potřeby zákazníka
- Rozšířit nabídku produktů
- Možnost vstupu na nový trh

Hrozby (Threatens)

- Intenzivnější konkurenční prostředí
- Demografické změny
- Rostoucí síla odběratelů či dodavatelů
- Prodej substitutů

➤ *Vize*

Na základě výsledků analýz stanovit strategické cíle, jejichž dosažení povede ke zlepšení současné situace. Cíle strategické musí být v souladu s cíly národními (tj. s Národním rozvojovým plánem a jeho prioritami).

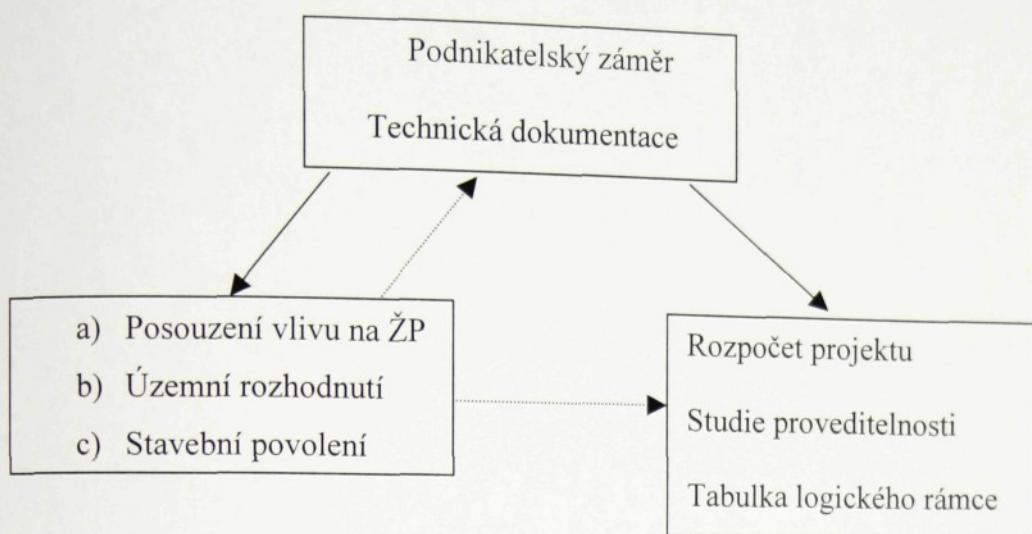
➤ *Vlastní předmět projektu*

Přehled jednotlivých akcí a činností a jejich užitků, které povedou k „naplnění“ představ účastníků projektu, vyjádřených strategickými cíli a prioritami.

K samotné žádosti o poskytnutí finančních prostředků z fondů EU musí být doloženy požadované přílohy. Nejprve musí žadatel vypracovat podnikatelský záměr a základní technickou dokumentaci. Doložit je třeba také posouzení vlivu na životní prostředí, územní rozhodnutí a stavební povolení (územní rozhodnutí je vystaveno až na základě posouzení vlivu na životní prostředí, stavební povolení může být zase vydáno až po územním rozhodnutí). Současně s tímto lze vypracovat podrobný rozpočet projektu, studii proveditelnosti a tabulku logického rámce (tabulka logického rámce – tzv. logframe - je plánovací nástroj vhodný pro identifikaci a analýzu problémů, definování cílů a stanovení aktivit k řešení těchto problémů).

Zpracování některých dokumentů se tedy provádí současně a jejich tvorba se vzájemně překrývá. Výsledky posouzení vlivu na životní prostředí jsou dále podkladem pro rozpracování a doplnění technické dokumentace, slouží také jako podklad pro kapitolu o životním prostředí, která je součástí studie proveditelnosti.

Obr. č. 1 Přílohy předkládané s žádostí o finanční prostředky z fondů EU

K žádosti o finanční prostředky musí žadatel předložit také následující doklady:⁴⁹

Výpis z obchodního rejstříku

Doklad o zajištění finančního krytí na realizaci projektu

Doklad o vypořádání závazků vůči SSZ a FÚ

Doklad o vlastnictví pozemku

Doklad o vedení běžného účtu

7.6.1 Hodnocení dopadu projektu na životní prostředí

Jedním z nejdůležitějších nástrojů ekologické prevence je proces posuzování vlivů na životní prostředí (EIA). Tento postup umožňuje předpovědět možné ekologické dopady daného záměru na životní prostředí, jejich rozsah a význam. Posuzuje a navrhuje zmírňující význam případných negativních vlivů.

⁴⁹ www.crr.cz

Posuzování vlivů projektů na životní prostředí je v legislativě ČR upraveno zákonem č. 100/2001 Sb. Příloha č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb. vymezuje, u kterých záměrů je EIA prováděna vždy (Kategorie I) a u kterých jen pokud se tak stanoví ve zjišťovacím řízení (Kategorie II).

(EU oficiálně přistoupila k povinnému zavedení systému EIA směrnici 85/337/EEC o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí).⁵⁰

Účelem EIA je tedy usnadnit výběr variant, které zaručují optimální kombinaci ekologických, sociálních a ekonomických efektů a ztrát, příp. zamezit realizaci projektů s nepřípustnými vlivy na prostředí.

V rámci EIA jsou určovány a zkoumány dosud neexistující (potenciální) vlivy daného záměru (projektu) na prostředí, a to ve fázi přípravy, provozu, likvidaci i příp. havárie. Podstatné vlivy jsou analyzovány a jsou pro ně navržena zmírňující opatření s cílem odstranit všechny negativní vlivy. U negativních vlivů, které nelze eliminovat je navržena kompenzace.

Pro každý projekt je nutno vypracovat požadované informace o stavu životního prostředí. I v případě, kdy není EIA požadována, je nutné oznámit záměr Ministerstvu životního prostředí a předložit mu informaci o vlivu projektu na životní prostředí ve formě zjednodušené zprávy pro Phare. Rozsáhlejší dokumentace je vyžadována u projektů v příhraničních oblastech, kde se mohou vyskytnout problémy přeshraničního charakteru.

7. 6. 2 Studie proveditelnosti

Studie proveditelnosti je nástrojem pro zdůvodnění investice do určitého projektu z ekonomického a technického hlediska. Vypracováním studie žadatel zjišťuje, jestli:

⁵⁰ Dusík J., Kouba Z.: E. I. A. Principy procesu posuzování vlivů na životní prostředí, Centrum PEAC, Praha, 1994; str. 11

- byla vybrána optimální varianta
- byly přesně stanoveny potřebné finanční prostředky na výstavbu a provoz
- byla prokázána trvalá udržitelnost investice
- byla identifikována rizika

Implementační agentura, která má na starosti příslušný program, zpravidla doporučuje potencionálním žadatelům základní strukturu proveditelnosti. U každé kapitoly takové „vzorové“ struktury studie proveditelnosti je popis toho, co by měla daná kapitola obsahovat. (Studie proveditelnosti doporučovaná Centrem pro regionální rozvoj je uvedena v příloze č. 1)

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část diplomové práce je zaměřena na přípravu podkladů pro průmyslovou zónu v Klášterci nad Ohří za účelem získání prostředků z fondů EU, konkrétně se jedná o zpracování základních bodů kapitoly o životním prostředí ze studie proveditelnosti.

V době zadání diplomové práce jsem předpokládala, že bych se mohla aktivně zapojit do projektového řízení a spolupracovat s týmem lidí, který bude připravovat podklady pro zmíněnou průmyslovou zónu.

Situace se však vyvinula tak, že Městský úřad v Klášterci nad Ohří doposud s přípravou II. etapy výstavby IP Verne nezačal. Časově se tudíž příprava průmyslové zóny a mé diplomové práce neshodly. Přesto věřím, že následující text bude alespoň částečnou pomocí pracovníkům MÚ při zpracování studie proveditelnosti v následujících měsících.

8. Průmyslová zóna v Klášterci nad Ohří

8.1 Klášterec nad Ohří

Město Klášterec nad Ohří leží v severozápadních Čechách na území bývalého okresu Chomutov. Rozkládá se po levém břehu řeky Ohře, uprostřed Krušných a Dourovských hor v nadmořské výšce 330 m. Žije zde více než 17 tisíc obyvatel.

Historie města sahá až do 12. století, tehdy se na jeho území nacházel benediktinský klášter – tzv. claustrum. V roce 1623 koupil klášterecká panství Kryštof Šimon z rodu Thunů. Roku 1794 zde byla tímto rodem založena továrna na porcelán, druhá nejstarší v Čechách. Na přelomu 19. a 20. století bylo město pro své okolí a minerální prameny známé jako lázeňské a rekreační středisko.

Od 90. let dochází k postupné obnově historických památek města, včetně zámku, ve kterém se nachází muzeum porcelánu. Rekonstrukcí prochází i původní lázeňský areál s několika minerálními prameny.

V osadě Ciboušov (která náleží ke Klášterci nad Ohří) se nachází naleziště polodrahokamů, s nimiž je vyzdobena kaple sv. Václava v chrámu sv. Vítka a kaple sv. Kateřiny a kaple sv. Kříže na Karlštejně. V okolí leží také několik zřícenin. V centru města se nachází velký sportovní areál a nedaleko odtud i aquapark. Přes Klášterec projíždí většina lyžařů mířících na Klínovec, Boží Dar či Měděnec.

Město Klášterec nad Ohří je členem Svazku měst a obcí pro rozvoj průmyslových zón Chomutovska. Dalšími členy jsou města Kadaň, Chomutov, Jirkov a Vejprty. V roce 1998 byl Klášterec nad Ohří oceněn jako „Historické město roku 1998“.

8.2 Průmyslová výroba v Klášterci nad Ohří

V oblasti severozápadních Čech převládá průmysl strojírenský, energetický a těžba uhlí. Klášterec nad Ohří leží 4 km od tepelných elektráren Prunéřov (EPRU I a EPRU II), je známé výrobou porcelánu (tradice výroby porcelánu sahá až do 18. století) a kuličkových ložisek (dříve ZKL, dnes Comindustrial, s. r. o.). Vyráběly se zde i lahvové uzávěry z korku a kovu (dřívější KOREK), v nedávné době firma ukončila svou činnost.

V roce 1999 byla dokončena výstavba závodu firmy Cherry, s. r. o., která vyrábí počítačové klávesnice a automobilové spínače. V roce 2000 byl firmou Butz Ieper, s. r. o. zakoupen a opraven objekt, ve kterém dnes vyrábí interiérové komponenty pro osobní automobily. V podstatě jediným větším podnikem poskytujícím služby je logistická společnost HOPI, s. r. o.

Výše uvedené závody se nacházejí ve stejné části města (na okraji, v blízkosti vlakového nádraží), pouze firma Cherry, s. r. o. leží v těsné blízkosti průmyslové zóny, někdy je

dokonce považována za prvního investora. (Mezi prvními investory je někdy uváděn i Butz Jeper, s. r. o., ačkoliv leží ve vzdálenosti asi 2 km od průmyslové zóny.

V roce 1991 začala v Klášterci nad Ohří výstavba prvního podnikatelského inkubátoru v ČR, jeho investorem se stal ČEZ, a. s. Od roku 1994 je ICEN (Inovační centrum energetiky) v provozu a je určeno pro podporu malého a středního podnikání.

8.3 Vernéřov

Industrial Park Verne (někdy Industriální park Verne) – tak zní oficiální název kláštěrecké průmyslové zóny - leží na území bývalé obce Vernéřov, vzdálen asi 2 km od Klášterce nad Ohří.

Vernéřov byl založen ve 13. století a proslul zejména výrobou pušek a loveckých zbraní, která zde probíhala již od počátku 18. století. Do osudu obce zasáhla existence elektráren v nedalekém Prunéřově. V 70. letech byl Vernéřov vybrán jako budoucí odkaliště pro prunéřovské elektrárny. Vesnice musela tomuto záměru, který se nakonec neuskutečnil, ustoupit. Byla nuceně vysídlena a zbourána. Obec Vernéřov byla zrušena k 1. 1. 1988 a její katastr byl přičleněn ke Klášterci nad Ohří. Spolu s Vernéřovem byly zrušeny i okolní osady Hradiště, Pavlov, Potočná a Mikulovice. Vernéřovský zámek a některé domy byly zapsány v seznamu památek. Architektonicky cenné články zámku i ostatních budov (fragmenty sochařské výzdoby, portály apod.) byly proto převezeny do chomutovského muzea a do okolních obcí.

8.4 Historie průmyslové zóny

V roce 1991 byla usnesením vlády (usnesení z 31. 10. 1991) zastavena realizace odkaliště Vernéřov. Na základě Dohody města Klášterec nad Ohří a ČEZ, a. s. bylo území navrženo k rekultivaci s následným vybudováním průmyslové zóny.

V roce 1994 byla průmyslová zóna zakomponována do územního plánu města, a v roce 1998 schválilo zastupitelstvo územní plán průmyslové zóny (v též roce se uskutečnila také první investice). O rok později se podařilo získat rozhodující pozemky do vlastnictví obce a vypracovat Zásady pro lokalizaci investorů v Průmyslové zóně Klášterec nad Ohří - Vernéřov.

Celková rozloha území určeného pro IP Verne v územně plánovací dokumentaci je 142 ha. Plocha průmyslové zóny je rozdělena na dvě základní části – plochy A a plochy C. V první etapě probíhala příprava základních ploch A, v současné době jsou plochy A kompletně pokryty inženýrskými sítěmi a jsou zde vybudovány veškeré komunikace. Toto území o rozloze 60 ha je už zaplněno investory, bez investora jsou pouze dva dvouhektarové pozemky. Na území průmyslové zóny se nachází i tzv. spekulativní objekt, který slouží k pronájmu lehké výroby.

Tab. č. 4 Přehled investorů v IP Verne

Investor	Stát	Výroba
AD - Tech, s. r. o.	ČR	přesná strojírenská výroba
Alfa - Technic, s. r. o.	ČR	provádění TK a opravy vozidel
Arian Naturdarme Tschechien s. r. o.	SRN	zpracování potravinářských střivek
Donaldson Europe	Belgie	komponenty pro filtrační zařízení
Eurofoam Bohemia s. r. o.	SRN	výplně do nábytku
Gotz Dobelner	SRN	čokoládové figurky
Hutz - El, s. r. o.	ČR	výroba a opravy strojů a zařízení
Kecip, s. r. o.	ČR	výroba školního nábytku
MK mont illuminations s. r. o.	ČR	venkovní vánoční osvětlení
Pittsburg Corning ČR s. r. o.	Belgie	tepelné izolace z pěnového skla
REME	ČR	měření a regulace v oboru elektro
Roltech, s. r. o.	ČR	komponenty pro výrobu oken a dveří
Top - Svar, s. r. o.	ČR	výroba prvků ocelových hal
Toyoda Gosei Safety Systems Czech	ČR	airbagy, volanty, těsnění

Zdroj: www.ssz.mpsv.cz/up/CV/zamzony.soubory/Klvyhled.htm

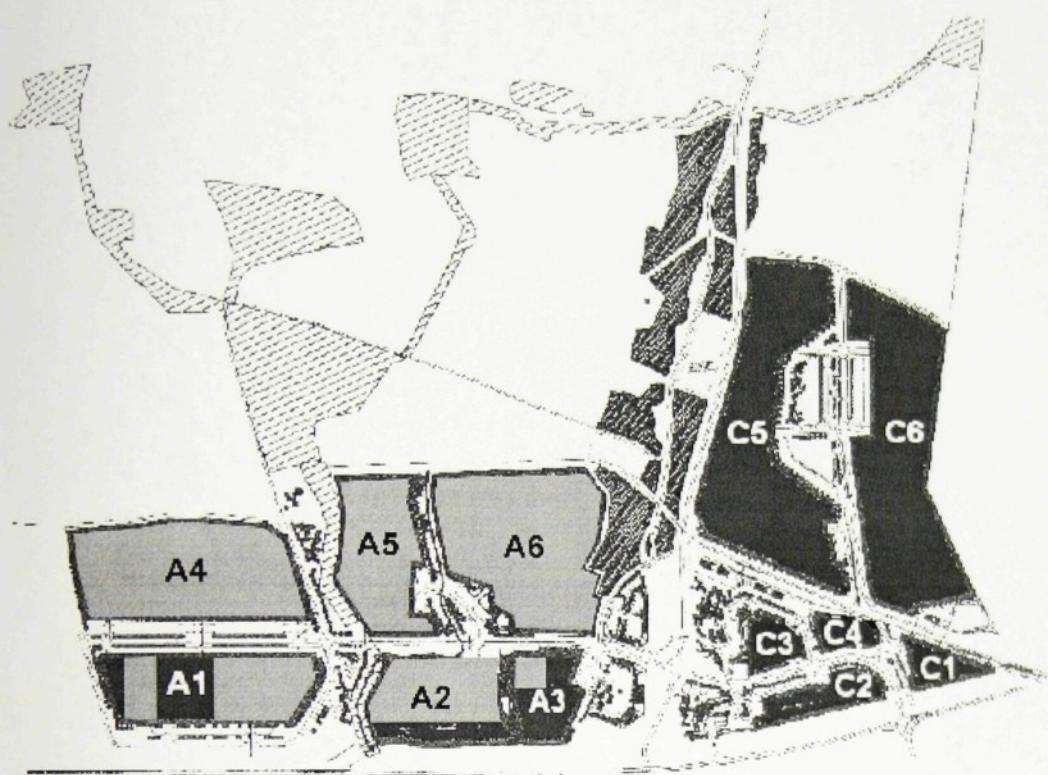
IP Verne leží v bezprostřední blízkosti mezinárodní silnice E 442/13, v blízkosti německých hranic, s dostupností hraničních přechodů. Železnice je vzdálena 2,6 km, v budoucnosti se uvažuje o stavbě železničního překladiště a vlečky na území průmyslové zóny (podle zájmu jednotlivých investorů). Od Prahy je zóna vzdálena 100 km, od karlovarského letiště 45 km. Na plochách A (tj. v první etapě výstavby) již byly vybudovány zastávky veřejné dopravy, stezky pro pěší i cyklisty.

Územím IP Verne protékají dva potoky – Hradišťský (s minimálním průtokem) a Trnity. Průmyslová zóna neleží v záplavové oblasti, svažitost území neumožňuje akumulaci vod.

Cenu za prodej pozemku v IP Verne schválilo zastupitelstvo a činí 150 Kč za m². Zastupitelstvo může udělit i výjimku a snížit cenu pozemku, a to zejména jedná-li se o místní firmu (hodnotí se její přínos městu, sponzorství různých aktivit ve městě apod.), nebo o investora, jehož projekt je zajímavý z pohledu počtu nově vytvořených pracovních míst.

Realizace I. etapy výstavby průmyslové zóny (komunikace a inženýrské sítě na plochách A) nevyžadovala zpracovat dokumentaci EIA. Jednotliví investoři si EIA zajišťují pro výstavbu svých výrobních hal podle potřeby, samostatně a na vlastní náklady.

Obr. č. 2 Plánek IP Verne

Zdroj: www.park-verne.cz

Pozn.: šedě jsou označeny plochy, které už mají své investory

8.5 Průmyslové zóny na severu Čech

Na severu Čech vzniká či už bylo vybudováno velké množství průmyslových zón, o některých významných se zmiňuji v následujícím textu.

Chomutovská zóna Severní pole už je zcela zaplněná a proto vzniká nová u Nových Spořic. V Jirkově se průmyslová zóna teprve připravuje, stejně jako dvě průmyslové zóny v Kadani. Nejstarší a také největší průmyslový park na Chomutovsku se nachází právě v Klášterci nad Ohří.

V průmyslové zóně Joseph na Mostecku už první investoři staví své závody. Zóna v Litvínově, stejně jako průmyslový areál v Lomu jsou zatím ve fázi příprav. Na Teplicku

funguje průmyslová zóna v Chudeřicích a plánuje se výstavba zóny v Krupce. Děčínsko investuje do průmyslového parku v Rumburku, který by v polovině roku už měl být nabízen investorům. Jedna z největších průmyslových zón (170 ha) vzniká v Lovosicích na Litoměřicku. Na Lounsku se nachází tři průmyslové zóny – v Lounech, Žatci a v Podbořanech. Průmyslové zóny u České Lípy a Nového Boru jsou už v provozu, další prostory pro investory na Českém Kralupy se připravují u Stráže pod Ralskem. V podstatě zaplněná je průmyslová zóna v Ústí nad Labem – Trmicích, zóna v Předlicích zatím na svého investora čeká. Na Liberecku vznikly dva průmyslové parky, Liberec Jih je v současné době už naplněn, naopak Sever je zatím prázdný.

Pozn.: V Karlovarském kraji se největší průmyslové zóny rozvíjejí v Toužimi, Karlových Varech, Březové, Sokolově, Aši a ve Valech.

9. Možnost získání grantu z fondů EU pro IP Verne

Část prostředků na realizaci II. etapy IP Verne by mohl Městský úřad získat z grantu pro méně rozsáhlé projekty na podporu podnikatelské infrastruktury. Prostředky z tohoto grantu mají urychlit budování průmyslových zón a podnikatelských inkubátorů; cílem je tedy snížení nezaměstnanosti a s tím související zlepšení sociální situace v regionu.

Grantové schéma bylo součástí Národního programu Phare 2001 (viz kapitola 3.1.1) a jeho vyhlášení bylo plánováno na třetí čtvrtletí roku 2002. Z důvodu srpnových povodní bylo ale rozhodnuto, že Národní program Phare 2001 bude posunut a finanční prostředky původně určené pro tento program se použijí na odstraňování povodňových následků. Původní program byl tedy posunut a zahrnut do Národního programu Phare 2003. Předpokládá se, že bude vyhlášen ke konci druhého čtvrtletí tohoto roku.

V druhé etapě se plánuje výstavba komunikací a základní infrastruktury (tj. přípojka elektrické energie, zemního plynu, telekomunikačních a datových spojů, pitné a užitkové vody a kanalizace, čistírna odpadních vod, centrální zdroj tepla) na území ploch C.

V současné době se také uvažuje o rozšíření území IP Verne přibližně o 40 ha (rozšíření území nad plochou A4 s pracovním názvem plocha A7). Pro toto rozšíření je nutné provést změnu územního plánu.

10. Kapitola 11 Studie proveditelnosti

Doporučená studie proveditelnosti obsahuje 15 kapitol (viz příloha č. 1), které by měl žadatel projektu zpracovat. Mým úkolem bylo vypracovat kapitolu týkající se životního prostředí. Současná verze doporučované studie proveditelnosti uvádí kapitolu o životním prostředí pod číslem 11 (Předpokládaný dopad projektu na životní prostředí), dříve však se jednalo o kapitolu č. 5.

Jedenáctá kapitola je strukturována do pěti bodů:

- Stanovit pozitivní a negativní dopady na životní prostředí
- Navrhnut zmírňující opatření
- Postupy monitorování životního prostředí
- Základní závěry EIA
- Souhlas Ministerstva životního prostředí (nebo oznámení, že EIA není nutná)

V následujícím textu jsem se zaměřila na dva základní body této kapitoly, a to na stanovení pozitivních a negativních vlivů projektu na životní prostředí a na zmírňující opatření.

10.1 Pozitivní a negativní vlivy výstavby II. etapy průmyslové zóny

Začátky IP Verne

Ještě v roce 1980 stála na území dnešní průmyslové zóny asi stovka domů a bydlelo zde čtyři sta lidí.⁵¹ Už tehdy ale bylo jasné, že vesnice musí ustoupit stavbě odkaliště pro elektrárny v nedalekém Prunéřově. Vernéřov, a spolu s ním i okolní osady, byly

⁵¹ Vachata Z., Zaniklé obce Chomutovska VI, Okresní muzeum Chomutov, 1996, strana 34

na konci osmdesátých let vysídeny a srovnány se zemí. Záměr výstavby odkaliště se však nikdy neuskutečnil, jeho realizace byla zastavena v roce 1991.

Počátkem 90. let tak byl intravilán bývalé obce Vernéřov zdevastován a zcela nevyužit. Proto se ČEZ, a. s. rozhodl plochu o rozloze cca 142 ha rekultivovat, a to ve spolupráci s městem Klášterec nad Ohří. Podle dohody, kterou zúčastněné strany uzavřely, byla v roce 1998 na zrekultivovaném území započata příprava průmyslové zóny. Oficiální název klášterecké průmyslové zóny zní „Industriální park Verne“. Verne právě proto, že se park rozkládá na místě, kde kdysi ležela vesnice Vernéřov.

IP Verne se tedy nachází v otevřené krajině, podél mezinárodní silnice E 442/13, v katastru města Klášterec nad Ohří, od kterého je vzdálen asi 2 km. Už během první etapy průmyslové zóny byly vybudovány páteřní komunikace. Jedna z nich - II/224 - mimo jiné umožňuje kratší spojení mezi Kadání a Vejprty (a dalšími vesnicemi na trase, např. Hradištěm). Řidiči už nemusí jezdit přes Klášterec a cestu si zkrátí asi o 12 km. Obyvatelům Hradiště tak realizace průmyslové zóny šetří zbytečně projeté kilometry.

Nemyslím, že realizace II. etapy průmyslové zóny (tzn. základní plochy C) přinese nějaké zásadní změny v souvislosti s životem v osadě Hradiště, už proto, že hranice průmyslové zóny bude od Hradiště vzdálena stále ještě asi 3 km. Přesto obyvatelé, kteří celá léta žili „daleko od města“ by zvýšený ruch spojený s výstavbou a fungováním IP Verne mohli považovat za snižování životní pohody v Hradišti.

Výstavba inženýrských sítí v druhé etapě

Budování infrastruktury v rámci II. etapy výstavby IP Verne s sebou přinese nevyhnutelné problémy související s realizací jednotlivých částí projektu. Nákladní automobily a ostatní stavební stroje budou jistě způsobovat zvýšený hluk, který bude pravděpodobně nejvíce obtěžovat zaměstnance podniků, které jsou již v provozu (nebo budou v té době fungovat) na plochách A průmyslové zóny. Prašnost, stejně jako znečištění komunikací při stavbě

(bláto, zbytky stavebního materiálu) budou zřejmě omezovat především řidiče projíždějící po okolních komunikacích. Přeprava nákladních automobilů či speciálních strojů může občas zpomalit dopravu na mezinárodní silnici E 442. Samotná výstavba inženýrských sítí si může vyžádat dopravní omezení, a to zejména na území IP Verne.

Realizace inženýrských sítí a následná stavba budov a objektů jednotlivými investory povede k zástavbě zeleně. Zrekultivované území průmyslové zóny pokrýval převážně travnatý porost. Souvislejší pás vzrostlých stromů se nachází po levé části páteřní komunikace (viz obr. č. 2 na str. 56) a v podstatě spolu s touto komunikací odděluje plochy A od ploch C; právě v těchto místech se nacházela vesnice Vernéřov. Na území, kde jsou plánovány plochy C3 a C4 se nachází menší zalesněná plocha, která zůstane zachována.

Výstavbou inženýrských sítí a následných podnikatelských objektů dojde ke zvýšení rozsahu nepropustných ploch, což způsobí obtížnější vsakování srážkových vod. Tento problém je ale částečně kompenzován zelenými plochami.

Budoucí investoři v IP Verne

Investoři, kteří budou uvažovat o investici v této průmyslové zóně, se mohou informovat přímo u podniků v dokončené části A o tom, jak probíhá spolupráce s pracovníky města, jak snadné či obtížné je získat kvalifikovanou pracovní sílu apod. Tato skutečnost je jistě výhodou oproti průmyslovým zónám, které jsou teprve ve fázi příprav.

Jednotliví investoři musí při výstavbě svých objektů brát ohled na ráz okolní krajiny, i na specifika IP Verne. Zvláště stavby, které se budou nacházet „v 1. linii“ a bude jimi lemována mezinárodní silnice E 442 by měly splňovat přísnější kritéria.

Výstavba druhé etapy průmyslové zóny je plánována z důvodu zaplnění všech ploch A. Tento zájem o investování v severočeském IP Verne je jistě pozitivním signálem pro potenciální investory, kteří se navíc mohou u podniků, které již fungují na plochách A,

informovat např. o tom, jak funguje spolupráce s pracovníky města či jak je snadné nebo naopak obtížné sehnat v tomto regionu kvalifikovanou pracovní sílu.

Ukončení II. etapy

Ve fázi, kdy už II. etapa průmyslové zóny (plochy C) bude v provozu a jednotlivé podniky zde budou vyvíjet svou činnost (výroba, skladování, doprava), bude produkováno zvýšené množství odpadu.

Pravděpodobně také dojde k zintenzivnění kamionové dopravy (kterou budou využívat jak dodavatelé podniků sídlících na území zóny, tak samotní investoři) ve městě (Klášterec nad Ohří) a zvýšení exhalací ze škodlivin z výfukových plynů.

Nezaměstnanost

Prioritním cílem rozvoje každé průmyslové zóny je přilákání investorů, kteří v dané oblasti umístí své podnikatelské objekty a vytvoří nové pracovní příležitosti. Z materiálů Městského úřadu, které vznikaly na počátku devadesátých let (např. tabulkové přílohy Územního plánu průmyslové zóny Verne) vyplývá, že realizace celého IP Verne by měla být dokončena přibližně v roce 2015 a v této době by zde mohlo být zaměstnáno 9 až 10 tisíc lidí. Zkušenosti z realizace I. etapy a stálý zájem investorů o další pozemky však ukazují, že všechno bude jinak. Průmyslová zóna bude pravděpodobně dokončena mnohem dříve. Naopak hodnoty vytvořených pracovních míst se ukázaly jako velice nadsazené. Počty nově vytvořených pracovních pozic v již fungujících podnicích (plochy A) jsou nižší, než se předpokládalo na počátku realizace IP Verne. Proto by bylo úspěchem, kdyby na území celé průmyslové zóny po dokončení všech etap našlo práci 4 až 5 tisíc lidí.

Pravděpodobně se zvýší poptávka po produktech některých dodavatelských firem, a i tyto podniky vytvoří určitý počet nových pracovních míst. Skutečná zaměstnanost tak bude zřejmě vyšší.

V měsíci dubnu dosáhla nezaměstnanost v Klášterci nad Ohří 18,42 %. Celý region Chomutov pak evidoval nezaměstnanost ve výši 18,03 %, což představuje přibližně 12 300 nezaměstnaných.⁵² Nezaměstnanost v celé ČR dosáhla v dubnu 9,6 %.⁵³

Tab.: č.5 Přehled nezaměstnanosti (v %)

	2000	2001	2002
Region Chomutovska	15,4	16,38	17,7
ČR	9,0	8,5	9,2

Zdroj: www.ssz.mpsv.cz/up/cv/statist_soubory/statcelk.htm

www.patria.cz/ekonomikanew/ukazatel.asp?indicator=nezamestnanost

Pozn.: Do regionu Chomutovska patří Kadaň, Klášterec nad Ohří, Vejprty, Chomutov a Jirkov; v těchto městech a jejich přilehlých osadách žije celkem 126 064 obyvatel.⁵²

Nově vznikající pracovní místa by mohla zamezit odchodu zejména mladých lidí, kteří marně shánějí zaměstnání v Klášterci nad Ohří, a za prací se tak stěhují. Je také možné, že za několik let do Klášterce budou přicházet lidé z jiných měst právě díky možnosti získání zaměstnání. Vidina „lepších časů“ může také pozitivně působit na psychiku dlouhodobě nezaměstnaných, kteří v samotné realizaci průmyslové zóny vidí mnohdy už poslední možnost získání zaměstnání.

Informace z této kapitoly (rozdělené na pozitivní a negativní dopady) jsou shrnutы v následujících dvou tabulkách.

⁵² www.ssz.mpsv.cz/up/cv/Pzony_soubory/Zony.htm

⁵³ www.patria.cz/ekonomikanew/ukazatel.asp?indicator=nezamestnanost

Tab. č.6 Výhody a pozitivní vlivy výstavby II. etapy IP Verne

+ využití nevyužitého prostoru
+ výhodná poloha mimo město
+ vybudování infrastruktury na území průmyslové zóny
+ podnikatelské objekty mohou dotvářet estetický vzhled krajiny (může se jednat např. o osvětlení budov)
+ vytvoření nových pracovních míst a s tím související snížení nezaměstnanosti
+ zamezení odchodu mladých lidí za prací do jiných měst
+ pozitivní vliv na psychiku v současnosti nezaměstnaných lidí
+ II. etapa výstavby je signálem, že investorům se v Klášterci nad Ohří líbí

Tab. č. 7 Nevýhody a negativní vlivy výstavby II. etapy IP Verne

- možné snížení pohody obyvatel osady Hradiště
- zvýšený hluk při realizaci projektu
- zvýšená prašnost při stavebních pracích
- znečištění komunikací při výstavbě
- zpomalování dopravy způsobené přesunem nákladních automobilů a těžkých strojů
- dopravní omezení na území průmyslové zóny při realizaci projektu
- zástavba zeleně
- podnikatelské objekty, které svou architekturou nebudou zapadat do krajiny
- větší produkce odpadů
- zintenzivnění kamionové dopravy a s tím související zvýšení exhalací ze škodlivin a výfukových plynů v Klášterci nad Ohří

V předcházejícím textu jsem se snažila popsat vlivy realizace průmyslové zóny IP Verne, které podle mého názoru mohou působit na životní (a sociální) prostředí. Pozitivní vlivy (nejvýznamnější je vznik nových pracovních míst) převyšují vlivy negativní, které se budou významněji projevovat zejména ve fázi výstavby.

Zabývám se zejména fází samotné výstavby inženýrských sítí, neboť nejsou zatím známi investoři (a tedy ani technologie výroby), kteří budou na připravovaných plochách působit. Z tohoto důvodu tedy nelze usuzovat o jednotlivých druzích výrob a jejich vlivu na životní prostředí.

10.2 Zmírňující opatření

V Industriálním parku Verne je zavedena výšková a prostorová regulace základních ploch A a C. V II. etapě výstavby průmyslové zóny budou realizovány základní plochy C. Místní firmy mohou získat pozemky na území plochy C1, která je určena pro menší subjekty. Stejně tak u ploch C3 a C4 je požadováno podrobnější členění. Prostorová regulace není uplatněna u ploch C2, C5 a C6. Maximální výška zástavby je 9 metrů.

Podél silnice E 442/13 by bylo vhodné umístit mnohotvárné a nápadité stavby volně stojící v zeleni. Stavební úřad by měl mít možnost požadovat v této části vhodné architektonické řešení staveb.

Každá plocha určená pro výstavbu se člení na zastavěnou část (která by měla tvořit 40 % z celkové plochy pro výstavbu), komunikace a ostatní zpevněné plochy (30 %) a zeleň (30 %).

K základním plochám průmyslové zóny jsou přiděleny doporučené funkce v členění výroby, sklady a doprava, podle napojení území na dopravní síť. V IP Verne nelze budovat plochy pro bydlení, ubytování, rekreaci či sport. Vyloučeny jsou také činnosti používající ve výrobním procesu nebezpečné látky či prašné výroby a sklady.

Tab. č. 8 Rozdělení základních ploch C

Základní plocha	Výměra v m ²	Doporučená funkce základní plochy	Dělení základní plochy v m ²		
			zeleně	komunikace	zastavěno
C1	20 780	sklady	6 234	6 234	8 312
C2	15 174	výroba, sklady, doprava	4 552	4 552	6 070
C3	13 242	sklady	3 972	3 972	5 971
C4	9 927	sklady	2 978	2 978	3 791
C5	131 814	výroba	39 544	39 544	52 726
C6	126 971	výroba	38 091	38 091	50 788

Zdroj: Územní plán Průmyslové zóny Klášterec nad Ohří – Vernéřov

Zásady pro lokalizaci investorů v Průmyslové zóně Klášterec nad Ohří – Vernéřov

V průmyslové zóně nebudou zřizovány žádné skládky, subjekty jsou povinny likvidovat odpad podle pravidel referátu životního prostředí.

Rozsah a umístění průmyslové zóny je určen skutečností, že existovala stavba odkaliště Vernéřov. Podél silnice II/224, právě na území bývalé obce Vernéřov, bude provedeno zalesnění (už v současné době je tato plocha „zelená“ s menším množstvím vzrostlých stromů). Sklepy bývalého zámku Vernéřov, které se nachází na tomto území, jsou chráněny.

Význačné plochy by bylo vhodné rezervovat pro výstavbu dominantních subjektů průmyslové zóny, které by v konečné fázi přinesly větší zaměstnanost.

Tab. č. 9 Zmírňující opatření

* výšková a prostorová regulace základních ploch
* regulace vzhledu zástavby podél mezinárodní silnice E 442/13
* stanovení minimálně 30 % podílu zeleně z celkové plochy určené na výstavbu
* funkce doporučené pro jednotlivé základní plochy podle jejich napojení na dopravní síť
* vyloučení některých činností z důvodu např. nebezpečnosti či zvýšené prašnosti
* zalesnění území bývalé obce Vernéřov
* ochrana sklepů bývalého zámku Vernéřov
* na území průmyslové zóny nebudou zřizovány skládky
* upřednostnění investorů, kteří vytvoří více pracovních pozic

V materiálech městského úřadu není o průmyslové zóně uvažováno jako o „problému“, který by musel či měl řešit v souvislosti se zásahem do poklidného života lidí v osadě Hradiště a snižováním jejich životní pohody. Obyvatelé Hradiště možná budou industriální park považovat za příležitost, která jim umožňuje kratší spojení s Kadaní a Chomutovem nebo za stavbu, která narušuje jejich pohodu v osadě. To se ale asi ukáže až v době, kdy už bude realizace II. etapy průmyslové zóny zcela dokončena a bude zde probíhat výroba.

Stavební práce spojené s přípravou a výstavbou inženýrských sítí i samotných podnikatelských objektů lze stěží nějak omezovat, snad jen prašnost lze snížit např. postřikováním.

Problém kamionové dopravy projíždějící městem by měl být vyřešen výstavbou obchvatu města. Jsou připraveny čtyři možné varianty obchvatu, dosud není rozhodnuto, která z nich bude realizována.

10.3 SWOT analýza výstavby II. etapy průmyslové zóny

Silné stránky

- Dokončená výstavba I. etapy, zájem investorů
- Dobrá pověst (ocenění Ministerstva průmyslu a obchodu⁵⁴⁾
- Poloha mimo město
- Dostatek pracovních sil

Slabé stránky

- Zástavba zeleně
- Zintenzivnění kamionové dopravy
- Nedostatek některých kvalifikovaných profesí

⁵⁴ v roce 2000 získal IP Verne ocenění „Zóna s největším sociálním přínosem“ (3. místo) a v roce 2001 byl oceněn jako „Zóna s nevhodnějším urbanistickým řešením“ (3. místo)

Příležitosti

- Vznik pracovních míst
- Uplatnění mladých lidí
- Snížení nezaměstnanosti

Hrozby

- Velký počet průmyslových zón v regionu
- Odchod investorů do zemí s výhodnějšími podmínkami

Závěr

Programy, které jsou určené pro státy ucházející se o členství v Evropské unii, slouží k přípravě jednotlivých zemí na vstup, k vytvoření a stabilizaci institucí a veřejné správy, k přejímání evropských právních a technických norem v různých oblastech. V členských státech jsou podporovány konkrétní „problémové“ regiony, postižené strukturálními změnami apod.

Snažila jsem se vytvořit přehled programů a jednotlivých fondů, z kterých je možné získat pomoc, a to jak z hlediska kandidátské, tak z hlediska členské země. Tři základní programy předvступní pomoci Phare, ISPA a SAPARD (příp. i komunitární programy a komunitární agentury) jsou zpravidla dále členěny podle účelu, na který jsou prostředky určeny. Struktura předvступní pomoci je tak značně rozsáhlá a proto u některých kapitol je uvedeno jen několik základních příkladů konkrétní pomoci a nikoli vyčerpávající výčet.

Příslušná země (resp. FO a PO dané země) se programům pomoci ES může zúčastnit prostřednictvím výběrového řízení či žádosti o poskytnutí grantu. Obě dvě možnosti vyžadují důkladnou přípravu zahrnující nejprve zmapování „nabídek“ jednotlivých programů a prostudování podmínek účasti na daném výběrovém řízení či grantu. Účastník výběrového řízení či žadatel o grant musí vypracovat příslušnou dokumentaci, což vyžaduje čas, náklady i schopného manažera(y) projektu, který je schopen vyřešit i případnou krizovou situaci. Splnění všech těchto podmínek však nezadává právo na získání pomoci, ne všichni účastníci výběrových řízení či žadatelé o grant uspějí. Úspěch a získání podpory ES závisí na různých faktorech, počínaje souladem cílů projektu žadatele s cíly daného programu, přes specifika daného projektu až ke splnění formálních požadavků.

V procesu získávání pomoci hraje důležitou roli i hledisko udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí. Např. program Phare požaduje zpracovat pro projekty studii proveditelnosti, jejíž jedenáctá kapitola se týká právě vlivu projektu na životní prostředí.

Tuto kapitolu o životním prostředí jsem zpracovávala na konkrétním případě průmyslové zóny v Klášterci nad Ohří (Industrial Park Verne), tedy ve městě, kde celý život bydlím. Cílem mé diplomové práce bylo vytvořit přehled pozitivních a negativních vlivů, které nastanou (nebo by potenciálně mohly nastat) v souvislosti s výstavbou II. etapy této průmyslové zóny a zmínit se o zmírňujících opatřeních případných negativních vlivů.

Snažila jsem se popsat skutečnosti, na které podle mého názoru bude mít výstavba II. etapy IP Verne vliv. V současné době převyšuje poptávka investorů nabídku dostupných připravených pozemků ve zmíněné průmyslové zóně. Z tohoto důvodu lze předpokládat, že nově připravovaná území budou využita a nehrozí, že by několik měsíců „ležela ladem“ a čekala na příchod investorů.

Za nejvýraznější pozitivní vliv považuji samozřejmě vytvoření nových pracovních míst, doprovázené snížením nezaměstnanosti v regionu a s tím související vytvoření lepších podmínek pro absolventy, kteří v mnoha případech odcházejí za prací do jiných měst. Naopak hlavními negativními dopady výstavby II. etapy IP Verne (a s tím související zprovoznění celé průmyslové zóny) budou podle mého názoru zintenzivnění dopravy, která projíždí městem a zástavba zeleně (která však bude částečně kompenzována zalesněním části zóny).

Přestože se vypracování diplomové práce časově neshodlo s přípravou projektové dokumentace na Městském úřadě v Klášterci nad Ohří, věřím, že poznatky z této práce budou užitečné v následujících měsících, na které je příprava plánována.

Seznam použité literatury

- 1) Dusík J., Kouba Z.: *E. I. A. Principy procesu posuzování vlivů na životní prostředí*, Centrum PEAC, Praha, 1994
- 2) Had M., Urban Z.: *První pilíř Evropské unie*, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2000
- 3) Hrabáňková M.: *Základy tvorby projektů podle zásad Evropské unie*, Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, Praha, 2000
- 4) Kočíková P.: *Evropská unie a životní prostředí*, MONTANEX, Ostrava, 1998
- 5) Pajas P., Rossiter T.: *O Evropské unii*, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2000
- 6) Říha J.: *Hodnocení vlivu investic na životní prostředí – vícekriteriální analýza a EIA*, Academia, Praha, 1995
- 7) Vachata Z.: *Klášterec nad Ohří – Přehled dějin města a okolí*, Městský úřad v Klášterci nad Ohří, 1993
- 8) Vachata Z.: *Zaniklé obce Chomutovska VI.*, Okresní muzeum Chomutov, 1996
- 9) *Cesta do Evropské unie*, svazek č. 24, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2002
- 10) *Evropská unie regionům*, Delegace Evropské komise v České republice, Praha, 2002
- 11) *Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku*, Delegace Evropské komise v ČR, Praha, 2000
- 12) *Phare National Programmes – Highlights 4*, European Comission, Brussels, 2002
- 13) *Programy pomoci Evropských společenství*, Ministerstvo financí ČR – Centrum pro zahraniční pomoc, Praha, 2002
- 14) *Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD*, Ministerstvo financí ČR – Centrum pro zahraniční pomoc, Praha, 2001
- 15) *Průvodce Evropskou unií*, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2000
- 16) *Předběžná informace o národním programu Phare 2000*, Centrum pro regionální rozvoj, Praha, 2000
- 17) *Příprava České republiky na využívání strukturálních fondů*, svazek 1/98, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 1998
- 18) *Ročenka HN 2003*, Economia, Praha, 2003

- 19) *Směr Evropská unie 2/2000* – příloha Mezinárodní politiky 4/2000, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Praha, 2000
- 20) *Územní plán průmyslové zóny Klášterec nad Ohří – Vernéřov*, Městský úřad Klášterec nad Ohří, 1998
- 21) *Zásady pro lokalizaci investorů v Průmyslové zóně Klášterec nad Ohří – Vernéřov*, Městský úřad Klášterec nad Ohří
- 22) *Zákon č. 100/2001 Sb.* o posuzování vlivů na životní prostředí

www.crr.cz

www.czechinvest.org

www.env.cz

www.europa.eu.int

www.euroskop.cz

www.evropska-unie.cz

www.mmr.cz

www.mpo.cz

www.muklasterec.cz

www.park-verne.cz

www.patria.cz

www.phare.mfcr.cz

www.ssz.mpsv.cz

Seznam příloh

1. Doporučená struktura studie proveditelnosti pro projekty rozvoje průmyslu 3 str.
2. Schéma dopravního řešení IP Verne 2 str.

Příloha č. 1

Doporučená struktura studie proveditelnosti pro projekty rozvoje průmyslu

**DOPORUČENÁ STRUKTURA STUDIE PROVEDITELNOSTI PRO PROJEKTY
ROZVOJE PRŮMYSLU**

(PRŮMYSLOVÉ ZÓNY A PODNIKATELSKÉ INKUBÁTORY)

OBSAH

SOUHRN

1. URČENÍ A POPIS PROBLÉMU

- 1.1 Klíčové problémy ovlivňující charakter místní ekonomiky
- 1.2 Problém nabídky průmyslových území (zahájení podnikání) v lokalitě
- 1.3 Možná řešení problému
- 1.4 Navrhovaný projekt a jeho vazby k řešenému problému

2. POPIS PROJEKTU

- 2.1 Krátký popis projektu
- 2.2 Původ a stručná historie projektu
- 2.3 Účastníci projektu

3. ZÁMĚR PROJEKTU

- 3.1 Obecný záměr
- 3.2 Specifický záměr
- 3.3 Návaznost projektu na obecné plány, strategie a schválené (Operační) programy

4. POPTÁVKA PO PRŮMYSLOVÝCH ÚZEMÍCH (NEBO INKUBÁTORECH)

- 4.1 Analýza údajů o poptávce
- 4.2 Vyhodnocení potenciálu sektoru MSP v místě
- 4.3 Posouzení stavu regionální a subregionální ekonomiky
- 4.4 Závěry

5. NABÍDKA PRŮMYSLOVÝCH ÚZEMÍ (NEBO INKUBÁTORŮ)

- 5.1 Dostupnost průmyslových území
- 5.2 Dostupnost průmyslových objektů
- 5.3 Závěry

6. VYHODNOCENÍ TRHU A DOPADŮ NAVRHOVANÉHO PROJEKTU

- 6.1 Místní trh s průmyslovým územím (nebo inkubátory)
- 6.2 Dopady na charakter navrhovaného projektu
- 6.3 Určení ceny pozemků (nebo nájmu)

7. CHARAKTERISTIKA LOKALITY (nebo CHARAKTERISTIKA OBJEKTŮ)

- 7.1 Lokalita pozemku
- 7.2 Pozemky, (nebo objekty) průzkum a podmínky
- 7.3 Inženýrské sítě
- 7.4 Vlastnictví pozemků (nebo objektů)
- 7.5 Okolní životní prostředí a podmínky lokality

- 7.6 (Kupní) cena pozemku (budov)
- 7.7 Zvláštní podmínky

8. PROJEKTOVÁ ČINNOST: POPIS TECHNICKÝCH PRACÍ

- 8.1 Stručný popis prací
- 8.2 Přípravné práce
- 8.3 Inženýrské sítě mimo území
- 8.4 Inženýrské sítě na území
- 8.5 Dodatečné práce na navrhovaném projektu
- 8.6 Seznam prací

9. PROJEKTOVÁ ČINNOST: NÁKLADY NA TECHNICKÉ PRÁCE

- 9.1 Materiálové náklady
- 9.2 Náklady na práci
- 9.3 Mzdy
- 9.4 Dodatečný průzkum a příprava dokumentace
- 9.5 Odhad celkové ceny pro výběrová řízení

10. PROJEKT A NAVAZUJÍCÍ AKTIVITY: MANAGEMENT

- 10.1 Management navržených prací
- 10.2 Propagace a marketing rozvoje
- 10.3 Management průmyslové zóny (po dokončení)
- 10.4 Náklady na management průmyslové zóny (po dokončení)
- 10.5 Monitoring projektu - opatření

11. PRAVDĚPODOBNÝ DOPAD PROJEKTU NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- 11.1 Stanovení potencionálních negativních a pozitivních dopadů na životní prostředí
- 11.2 Navržená zmírňující opatření
- 11.3 Postupy monitorování životního prostředí
- 11.4 Základní závěry EIA
- 11.5 Souhlas Ministerstva životního prostředí

12. HARMONOGRAM PROJEKTU

13. FINANČNÍ ANALÝZA ŽADATELE

- 13.1 Přehled finanční situace žadatele
- 13.2 Vyhodnocení finanční situace žadatele
- 13.3 Podmínky spolufinancování
- 13.4 Finanční plán

14. EKONOMICKÉ VYHODNOCENÍ PROJEKTU

- 14.1 Finanční vyhodnocení
- 14.2 Ekonomické vyhodnocení
- 14.3 Vyhodnocení rizik

15. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Příloha č. 2

Dopravní řešení IP Verne

C 3

DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ

○ STANOVÍSTĚ AD

SILNICE II / 224

